

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

от 2024 г.

ЗА изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за защита от домашното насилие, приет с Постановление № 113 на Министерския съвет от 2010 г. (обн, ДВ, бр. 45 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 45 от 2010 г., бр. 47 от 2012 г. и бр. 50, 60 и 100 от 2014 г.)

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

ПОСТАНОВИ:

§ 1. Член 1 се изменя така:

„Чл. 1. С правилника се уреждат:

1. взаимодействието между органите на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие за защита, помощ и подкрепа на пострадалите от домашно насилие;

2. изпълнението и контролът на мерките за защита от домашното насилие;

3. процедурите по избор на юридическите лица, които осъществяват превенция на домашното насилие по реда на Закона за защита от домашното насилие, наричан по нататък „закона“, условията и редът за финансирането, отчитането и контролът на дейностите по превенция и защита;

4. условията, редът и минималните стандарти за предоставяне на специализираните услуги и програми за защита от домашното насилие по реда на закона, както и финансирането и контролът им;

5. информацията, подлежаща на вписване в Националната информационна система, редът за събирането и предоставянето ѝ, организацията и функционирането на системата и нивото на достъп;

6. методиката за извършване на оценка на риска от съда.“

§ 2. Член 2 се отменя.

§ 3. Член 3 се изменя така:

„ Чл. 3 (1) Националният съвет за превенция и защита от домашното насилие (Национален съвет) разработва национална програма за превенция и защита от домашното насилие, въз основа на определени приоритетни дейности за финансиране.

(2) Министерският съвет приема тригодишната национална програма за превенция и защита от домашното насилие по ал. 1 в срок до 31 март на съответната година, която се явява първата за тригодишния период за изпълнение на програмата, като всяка година програмата може да се актуализира по предложение на Националния съвет.

(3) Средствата за финансиране на изпълнението на задълженията по националната програма се определят на базата на средносрочни тригодишни финансови прогнози, изготвени от съответните органи на изпълнителната власт, имащи ангажименти към изпълнението на дейности от програмата.

(4) С Националната програма за превенция и защита от домашното насилие се определят:

1. дейностите, които ще се изпълняват по чл. 6е, ал. 6, т. 1, 2 и 3 от закона;
2. отговорните органи и партньори за изпълнение на дейностите;
3. срок за изпълнение на дейностите;
4. очаквани резултати от изпълнението на дейностите;
5. източници на финансиране за тригодишния период за изпълнението на дейностите;
6. индикатори за изпълнение от държавния бюджет и от други източници;
7. базова и целева стойност.

(5) Националният съвет, чрез Секретариата си изисква от органите на изпълнителната власт и органите на местното самоуправление да дадат предложения за определяне на приоритетни дейности, свързани с превенция и защита от домашното насилие, които да се определят за финансиране по реда на чл. 6е от закона. “

§ 4. Член 3а се отменя.

§ 5. В наименованието на глава втора думата „при“ се изменя със „за“.

§ 6. Наименованието на Раздел I се изменя така:

„Раздел I

Взаимодействие за защита, помощ и подкрепа на пострадалите от домашно насилие“

§ 7. Член 4 се изменя така:

„Чл. 4 (1) Взаимодействието за защита, помощ и подкрепа на пострадалите от домашно насилие се осъществява при условията и по реда на координационен механизъм за помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие, който се приема с акт на Министерския съвет.

(2) С координационният механизъм се уреждат основните процедури на взаимодействие между органите на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие по реда на закона.

(3) Взаимодействието се осъществява чрез известяване и насочване, определяне на мерки за закрила при пряка и непосредствена опасност от домашно насилие и риск, и мерки за дългосрочна подкрепа след прекратяване на насилието.

(4) За осъществяване на взаимодействието по ал. 3 се поддържа и изпраща информация в Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие (НИСПЗДН).“

§ 8. Член 5 се отменя:

§ 9. В чл. 6 думите „чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3“ се заменят с „чл. 5, ал. 1, т. 1-5“.

§ 10. В чл. 7, ал. 1 думите „чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3“ се заменят с „чл. 5, ал. 1, т. 1-5“.

§ 11. Създават се чл. 7а и 7б:

„Чл. 7а (1) При неизпълнение на наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 4 от закона, пострадалото лице или лицето, установило нарушението, подава сигнал до съответното районно управление на Министерството на вътрешните работи, като предоставя снимков материал на екрана на средството за комуникация или получените писма по електронна или обикновена поща и факс.

(2) Снимковият материал трябва да съдържа по възможност данни за изпращача (телефонен номер, профил, дата и час на изпращане на съобщението и дата и час на получаване на съобщението.

(3) Полицейските органи снемат сведение от пострадалото лице или лицето, установило нарушението.

(4) Полицейските органи изготвят докладна записка до началника на районното управление на Министерството на вътрешните работи, като прилагат към нея сведението от лицето и снимковия материал.

Чл. 7б (1) При постъпване на заповед за защита, с наложена мярка за защита по чл. 5, ал. 1, т. 5 служителите на Министерство на вътрешните работи изготвят уведомително писмо до дирекция „Социално подпомагане“ по местоживее на детето, което е определил съответния районен съд.

(2) Полицейските служители провеждат превантивна беседа с пострадалия родител, или родителя, който не е извършил насилието, с цел незабавното уведомяване от негова страна при нарушение на заповедта за защита.“

§ 12. В чл. 9 се правят следните изменения и допълнения:

1. В основния текст думите „чл. 5, ал. 1, т. 4 и 6“ се заменят с „чл. 5, ал. 1, т. 5 и 7“ и след думите „в защита на“ се добавя „малолетни“ и се поставя запетая.
2. В т. 1 думите „чл. 5, ал. 1, т. 4 и 6“ се заменят с „чл. 5, ал. 1, т. 5 и 7“.
3. В т. 3 след думите „са включени“ се добавя „малолетни“ и се поставя запетая.
4. Създава се т. 5 и 6:

„5. Прилага, при необходимост, координационния механизъм при насилие по чл. 36г от Закона за закрила на детето, когато е наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 5.

6. Информацията по чл. 9 се вписва в Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие“.

§ 13. Член 10 се изменя така:

„Чл. 10. (1) За изпълнението на мярката по чл. 5, ал. 1, т. 6 от закона извършителят на насилието е длъжен да посещава специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева, в мястото, посочено в заповедта на съда, като срокът за посещаване може да бъде по-дълъг от посочения в заповедта.

(2) При неизпълнение на мярката по ал. 1 юридическите лица, които изпълняват програмите, незабавно уведомяват прокуратурата.“

§ 14. Глава трета „Финансиране на програмите и обучението по чл. 6, ал. 7 от закона“ с чл. 11 – 24 се изменя така:

**„ Глава трета.
ПРОЦЕДУРИ ПО ИЗБОР НА ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА, КОИТО
ОСЪЩЕСТВЯВАТ ПРЕВЕНЦИЯ НА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ, УСЛОВИЯ И
РЕД ЗА ФИНАНСИРАНЕ, ОТЧИТАНЕ И КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО
ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАЩИТА**

**Раздел I.
Условия и ред за финансиране на програмите**

Чл. 11. Процедурите по избор на юридически лица, които ще изпълняват проекти за превенция и защита на домашното насилие, условията и редът за финансирането, отчитането и контрола на финансираните дейности се осъществяват в съответствие с предвиденото в тази глава.

Чл. 12. (1) Процедурите по чл. 11 се разработват, одобряват и изпълняват в съответствие с предвидените приоритетни дейности в Националната програма за превенция и защита от домашното насилие.

Чл. 13. Документацията за провеждане на процедурите за финансиране се разработва от Секретариата на Националния съвет и се утвърждава от министър-председателя или упълномощено от него лице.

Чл. 14. (1) Секретариатът на Националния съвет изготвя годишна работна програма на планираните процедури и сроковете за тяхното провеждане в едномесечен срок от приемането на Националната програма за превенция и защита от домашното насилие от Министерския съвет.

(2) Годишната работна програма се изготвя въз основа на анализ на потребностите от програми за превенция на домашното насилие, специализирани услуги за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск и специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева

за извършители на домашно насилие и я представя на председателя на Националния съвет за одобрение.

Чл. 15. (1) За финансиране на проектите могат да кандидатстват юридически лица, които осъществяват дейности по превенция и защита на лица, пострадали от домашно насилие или в риск.

(2) Кандидатите по ал. 1 могат да участват самостоятелно или в партньорска организация. Партньорствата, създадени за целите на финансирането, не е необходимо да бъдат регистрирани.

(3) Не се допускат до участие в конкурса кандидати:

1. обявени в несъстоятелност или които се намират в процедура по несъстоятелност или ликвидация;
2. представляващите лица, на които са привлечени като обвиняеми или са подсъдими за умишлено престъпление от общ характер;
3. предложили проекти, които следва да бъдат финансирани на друго основание със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините и/или други средства от европейски структурни инвестиционни фондове за същите дейности;
4. които имат прекратени договори от предходно финансиране по реда на тази глава;
5. които имат задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски по смисъла на чл. 162, ал. 2, т. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс и лихвите по тях към държавата, към общината по седалището на възложителя и на кандидата, или аналогични задължения, установени с акт на компетентен орган, съгласно законодателството на държавата, в която кандидатът е установен, доказани с влязла в сила акт на компетентен орган, освен ако не са разсрочени;
6. предоставили невярна информация в хода на процедурата;
7. които са свързани лица по смисъла на § 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на закона с член на Националния съвет.

Чл. 16. (1) Министър-председателят или упълномощено от него длъжностно лице обявява със заповед конкурс за финансиране на проекти за превенция и защита на домашното насилие, въз основа на одобрена от Националния съвет процедура за стартиране на подбор за съответните дейности за превенция и защита от домашното насилие.

(2) В заповедта се определят началната и крайната дата за подаване на формуляра за кандидатстване, както и мястото на подаването на формуляра за кандидатстване.

(3) Със заповедта по ал. 1 се утвърждават:

1. насоки за кандидатстване;
2. формуляр за кандидатстване;
3. методика за оценяване на проектите;
4. насоки за отчитане на проектите;
5. проект на договор за финансиране;

(4) В насоките по т. 1 се посочват общата сума за финансирането на проектните предложения и максималния размер на сумата за финансиране на отделен проект.

(5) Договорът по т. 5 съдържа най-малко следните реквизити:

1. предмет, който включва подлежащите на финансиране дейности, конкретни цели и задачи на проекта, очаквани резултати и въздействие върху целевите групи;

2. права и задължения на страните;

3. финансови условия-общ размер на предоставеното финансиране, условия и график за изплащане на средствата, допустими и недопустими разходи, начин на възстановяване на неизразходваните средства

4. контрол и отчетност - времеви рамки за представяне на междинни и окончателни отчети, изисквания за съдържанието на отчетите (описание на дейностите, финансов отчет, анализ на постигнатите резултати), процедура за одобрение на отчетите, процедури за проверка и одит на място.

5. санкции и прекратяване на договора-основания за прекратяване на договора (неспазване на условията, нецелево използване на средствата, предоставяне на невярна информация), процедура за възстановяване на средствата при прекратяване на договора, санкции за неизпълнение на договорните задължения.

6. други условия по преценка на страните.

(6) Заповедта за обявяване на конкурса и утвърдените по ал. 3 документи се публикуват на интернет страницата на Националния съвет.

Чл. 17. (1) За участие в конкурса кандидатите подават в Секретариата на Националния съвет формуляр за кандидатстване.

(2) Формулярът по ал. 1 съдържа:

1. основна информация за кандидата:

а) наименование;

б) ЕИК по БУЛСТАТ;

в) адрес за кореспонденция, телефон и електронен адрес;

г) лица, представляващи кандидата по учредителен акт;

д) данни за банкова сметка;

е) изпълнени дейности в областта на превенцията и защитата от домашното насилие, включително с партниращи организации;

ж) информация за сътрудничество на кандидата с институции, пряко ангажирани с превенция на домашното насилие и защита на пострадалите лица;

2. информация за предложения проект:

а) кратко описание на проекта;

б) обосновка на проекта за съответствие с приоритетите на националната програма за превенция и защита от домашното насилие;

в) план за устойчивост на резултатите от проекта;

г) институции, с които ще се осъществява сътрудничество при изпълнението на проекта, ако е приложимо;

д) план за мониторинг и оценка на изпълнението;

3. информация за целевите групи:

а) описание на целевата група;

б) описание на непреките ползватели от проекта;

4. информация за начина на изпълнение на проекта:

а) описание на целите - краткосрочни и дългосрочни;

б) очаквани резултати;

- в) основни дейности и начин на изпълнение;
- г) период на изпълнение и график на дейностите;
- д) индикатори за оценка на резултатите;

5. планиран бюджет, който покрива всички разходи за изпълнението на проекта, включително собствените средства, ако такива са предвидени.

(3) Към формуляра се прилагат:

1. декларация за обстоятелствата по чл. 15, ал. 3, т. 1, 3, 4-7;
2. декларация от представляващите лица, че не са привлечени като обвиняеми или са подсъдими за умишлено престъпление от общ характер;
3. препоръки за добро изпълнение на дейности по превенция и защита на лица пострадали от домашно насилие или в риск, издадени от външни организации;
4. доказателства, удостоверяващи минимален три годишен опит на кандидата в изпълнението на дейности по превенция и защита от домашното насилие ;
5. доказателства, удостоверяващи минимален три годишен професионален опит и квалификация в областта на превенцията и защитата на лица, пострадали от домашно насилие или в риск на предложените от кандидата членове на екипа за изпълнение на проекта;

(4) Попълненият формуляр за кандидатстване, заедно с документите, които го придружават, се подава в Секретариата на Националния съвет на хартиен носител и на електронен носител.

(5) Всички приети формуляри получават идентификационен номер с отбелязване на датата и часа на подаване.

Чл. 18. (1) Министър-председателят или упълномощено от него лице назначава комисия за разглеждане, оценка и класиране на проектните предложения, със заповед, в която определя :

1. поименния състав с основни и резервни членове
2. председателя на комисията;
3. сроковете за извършване на работата;
4. място на съхранение на документите, свързани с процедурата, до приключване на работата на комисията.

(2) Председателят на комисията е служител на Секретариата на Националния съвет, който:

1. свиква заседанията на комисията;
2. информира лицето по ал. 1 за всички обстоятелства, които пречат за изпълнението на възложената работа в определените срокове;
3. прави предложения до лицето по чл. 1 за замяна на членове на комисията при установена невъзможност някой от тях да изпълнява задълженията си;

3) Комисията се състои от нечетен брой членове. При необходимост лицето по ал. 1 назначава външни експерти по предложение на председателя на комисията. Членовете на комисията трябва да притежават необходимата професионална квалификация и практически опит в съответствие с процедурата.

(4) Членовете на комисията:

1. участват в работата на комисията;
2. лично разглеждат документите, участват при вземането на решения и поставят оценки на формулярите;
3. подписват протоколите от работата на комисията.

(5) Всеки член на комисията по ал. 1 е длъжен сам да се отстрани в случаите, когато по :

1. обективни причини не може да изпълнява задълженията си;
2. е налице или в хода на процедурата възникнал конфликт на интереси.

(6) Лицето по ал. 1 е длъжно да отстрани член на комисията, за когото установи, че е налице конфликт на интереси с кандидат в процедурата.

(7) В случаите по ал. 5 и 6-лицето по ал. 1 определя със заповед нов член.

(8) В случаите по ал. 5 и 6 действията на отстранения член, свързани с разглеждане и оценяване на формуляр за кандидатстване, след настъпване на установените обстоятелства не се вземат предвид и се извършват от новия член.

(9) Членовете на комисията са длъжни да пазят в тайна обстоятелствата, които са узнали във връзка със своята работа в комисията.

(10) Действията на комисията се протоколират.

(11) Решенията на комисията се вземат с мнозинство от членовете ѝ. Когато член на комисията е против взетото решение, той подписва протокола с особено мнение и писмено излага мотивите си.

Чл. 19. (1) Комисията провежда заседание за разглеждане, оценка и класиране на проектите в присъствието на всички членове, като при обективна невъзможност за участие на някой от членовете, той се заменя с резервен член.

(2) Председателят-и членовете на комисията, преди да започнат своята работа декларират, че нямат материален интерес от участието си в комисията, не са "свързани лица" с кандидатите по смисъла на §1, т. 4 от Допълнителните разпоредби към закона и по смисъла на Закона за противодействие на корупцията.

(3) Комисията извършва проверка по допустимост на документите на кандидатите. Когато се установи липса, непълнота и/или несъответствие на информацията, включително нередовност или фактическа грешка, председателят на комисията изпраща на кандидата съобщение по електронна поща за отстраняване на нередовностите. Срокът за отстраняването им е 7 дни от получаването на съобщението.

(4) Комисията оценява и класира постъпилите проекти въз основа на методиката по чл. 16, ал. 3, т. 3 и определя за финансиране получените одобрение проекти при спазване на следните критерии:

1. съответствие на проекта с предварително обявените условия;
2. финансова стабилност и ефективност на разходите;
3. въздействие на предлагания проект върху целевите групи – преки и непреки потребители;
4. устойчивост на резултатите;

(5) За проведеното заседание се води протокол. Протоколът и решението се подписват от председателя и от присъствалите членове на комисията.

(6) Документацията от проведените процедури се съхранява в срок 3 години от провеждането на заседанието, като за всеки участник в процедурата се изготвя досие.

Чл. 20. (1) Министър-председателят или упълномощено от него длъжностно лице издава заповед за одобрените проекти в 7-дневен срок от изготвянето на решението на комисията.

(2) Секретариатът на Националния съвет уведомява кандидатите по електронна поща в 5-дневен срок от издаването на заповедта по ал. 1.

(3) В срок до 20 дни от получаване на уведомлението по ал. 1 одобрените кандидати сключват договор за финансиране с лицето по същата алинея.

(4) В срока по ал. 3 кандидатът представя удостоверение от Националната агенция по приходите, удостоверяващо липсата на неизпълнени задължения - осигурителни вноски и данъци, в оригинал или нотариално заверено копие.

(5) Заповедта по ал. 1 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Раздел II

Отчитане и контрол върху изпълнението на финансираните проекти

Чл. 21. (1) Контролът върху изпълнението на условията по договора за финансиране на юридически лица за изпълнение на дейностите по превенция и защита от домашното насилие и текущия мониторинг на договорите за финансиране се осъществява от Националния съвет, чрез неговия Секретариат самостоятелно и/или съвместно с други служители от Администрацията на Министерския съвет (АМС).

(2) Контролът по ал. 1 се извършва от служители, определени със заповед на министър-председателя или упълномощено от него лице.

(3) Контролът на изпълнението на договорите за финансиране на проектите се извършва чрез:

1. проверки на място
2. документални проверки.

Чл. 22. (1) Юридическите лица са длъжни да предоставят информация на лицата по чл. 21, ал. 1, включително междинни и финални отчети за изпълнение.

(2) Със сключването на договора за финансиране, юридическото лице се задължава да осигурява и необходимия достъп на лицата по ал. 1 извършващи мониторинг и контрол, както и на контролни органи, които имат правомощия да извършват проверки по отношение на дейността на АМС, както и на конкретните процедури за предоставяне на финансиране.

Чл. 23. (1) За изпълнението на всеки проект задължително се представя най-малко един финален отчет, който включва:

1. Финален технически отчет;
2. Финален финансов отчет.

(2) Финалният отчет се представя от юридическите лица в едномесечен срок от приключването на проекта.

(3) Когато това е предвидено в условията за изпълнение – юридическите лица представят и междинни отчети.

(4) В случай, че проектът е с продължителност над 12 месеца, задължително следва да се предвиди представяне на най-малко един междинен отчет.

(5) Юридическите лица са длъжни да съхраняват цялата документация по проекта си в срок от 5 години от датата на одобряване на финалния им отчет.

Чл. 24. Техническите отчети на юридическите лица следва да съдържат доказателства за изпълнените по проекта дейности, в съответствие с предвиденото в насоките за кандидатстване.

Чл. 25. Финансовите отчети на юридическите лица следва да съдържат доказателства за направените по проекта разходи, в съответствие с предвиденото в насоките за кандидатстване.

Чл. 26. (1) Министър-председателят или упълномощено от него длъжностно лице прекратява едностранно договора за финансиране на одобрен проект, когато в хода на изпълнението на проекта се установи, че отпуснатите средства се разходват по начин, различен от посочения в договора.

(2) В случаите по ал. 1 средствата се възстановяват заедно със законоустановената лихва.

§ 15. Създават се глави четвърта, пета и шеста с чл. 27-78:

„ Глава четвърта

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ УСЛУГИ И ПРОГРАМИ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

Раздел I.

Условия, ред и минимални стандарти за предоставяне на специализираните услуги и програми

Чл. 27. Специализираните услуги и програми за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск са дейности, които включват:

1. Предоставянето и поддържането на национална телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск;
2. Предоставянето на социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели, в консултативен център;
3. Предоставянето на социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели, в защитено жилище;
4. Предоставянето на специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева за извършители на домашно насилие, които включват социално и психологическо консултиране.

Чл. 28. (1) На лице, пострадало от домашно насилие, се предоставят самостоятелно или като комплекс следните специализирани услуги:

1. национална телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск;
2. консултативен център за лица, пострадали от домашно насилие;

3. защитено жилище.

(2) Специализираните услуги по ал. 1 се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата, пострадали от домашно насилие или в риск, и са безвъзмездни. Услугите се предоставят независимо дали пострадалите са изразили съгласие да сътрудничат за разкриване на извършителя на домашното насилие .

(3) Ползването на специализирана услуга по ал. 1 не изключва ползване и на други услуги.

Чл. 29. На лице, извършило домашно насилие, се предоставя специализирана програма за преодоляване на агресията и справяне с гнева. Програмата може да бъде част от комплекс за специализирани услуги или да се предоставя самостоятелно.

Чл. 30. Специализираната услуга „Национална телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск“ се предоставя съгласно стандартите, определени в Приложение № 1.

Чл. 31. Специализираната услуга „Консултативен център за лица пострадали от домашно насилие“, която включва социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели, в консултативен център се предоставя, съгласно стандартите, определени в Приложение № 2.

Чл. 32. Специализираната услуга „Защитено жилище“, която включва социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели, в защитено жилище, се предоставя съгласно стандартите, определени в Приложение № 3.

Чл. 33. Специализираната програма за преодоляване на агресията и справяне с гнева за извършители на домашно насилие, които включват социално и психологическо консултиране, се предоставя съгласно стандартите, определени в Приложение № 4.

Чл. 34. При ползване на специализирана услуга или програма на лицата се предоставя подходяща и навременна информация на разбираем за тях език.

Чл. 35. Във всяка административна област в Република България следва да има най-малко едно защитено жилище за пострадали от домашно насилие и най-малко един консултативен център. В административни области с районно деление те са най-малко три защитени жилища и най-малко три консултативни центрове.

Чл. 36. Във всяка административна област в Република България се предоставя най-малко една специализирана програма за преодоляване на агресията и справяне с гнева за извършители на домашно насилие, които включват социално и психологическо консултиране.

Чл. 37. Минималните стандарти за издръжка на специализираните услуги се определят с акт на Министерския съвет.

Раздел II.

Финансиране и контрол

Чл. 38. Финансирането на специализираните услуги и програми за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск се осъществява по реда на Глава трета от Правилника.

Чл. 39. При финансирането на специализираните услуги и програми по чл. 28, ал. 1, т. 1-3 и чл. 29 се остойностяват задължително следните елементи на разходите, които ги формират:

1. Разходи за персонал (разходи за заплати и възнаграждения за персонала, други възнаграждения и плащания за персонала и дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя);
2. Разходи за материали и консумативи, пряко свързани с предоставянето на услугата;
3. Режийни разходи-разходи за издръжка;
4. Разходи за поддържане на материалната база за предоставяне на услугата;
5. Разходи за транспорт, пряко свързани с предоставяне на услугата, както и за придружаване на лицата, които я ползват;
6. Разходи за осигуряване на достъп до информация - когато услугата се предоставя на лица с ограничения в зрението, слуха или говора и на лица с интелектуални затруднения);
7. Разходи за осигуряване на храна за потребителите на услугата, само за защитено жилище;
8. Разходи за облекло за потребителите на услугата, само за защитено жилище;
9. Разходи за осигуряване на лекарствени продукти, санитарно-хигиенни материали и средства за предпазване от и предотвратяване и разпространяване на заразни и паразитни болести;
10. Разходи за обучения и супервизия на служителите, които осъществяват дейност по предоставяне на услугата;
11. Разходи за охранителни системи;
12. Други специфични разходи, присъщи на услугата-например, техническо оборудване, обзавеждане и наем

Чл. 40. Всяко юридическо лице, което предоставя специализирана услуга и/или програма по чл. 28, ал. 1, т. 1-3 и чл. 29 е длъжно да извършва периодичен и годишен вътрешен контрол за тяхното предоставяне, който включва дейности по:

1. оценка на съответствието на предоставяните специализирани услуги и/или програми със стандартите за качество на специализираните услуги и/или програми и критериите за тяхното изпълнение;
2. събиране, обработване, анализиране и съхраняване на информацията за всички предоставяни от юридическите лица специализирани услуги и/или програми, чрез обхващане на всички лица, ползващи услугите;
3. провеждане на системно наблюдение на ефективността на предоставяните специализирани услуги и/или програми с оглед на постигнатите резултати за лицата, които ги ползват;
4. идентифициране на силни и слаби страни, възможности и рискове в дейността по предоставяне на специализирани услуги и/или програми;
5. идентифициране на проблеми, пропуски, грешки и нарушения при предоставянето на специализирани услуги;

6. осъществяване на информационен обмен с лицата, които ползват специализирани услуги и/или програми, предоставяни от други организации;

7. извършване на текущи проверки, за резултатите от които се изготвят протоколи.

Чл. 41. Юридическите лица, предоставящи специализирани услуги и/или програми събират и обобщават информацията, получена при извършване на проверките по чл. 40 и най-малко два пъти в годината изготвят анализ на информацията, който предоставят на секретариата на Националния съвет.

Чл. 42. (1) Контролът върху специализираните услуги и програми се осъществява от Националния съвет чрез неговия Секретариат.

(2) Контролът по ал. 1 се осъществява от служители на Секретариата на Националния съвет, определени със заповед на министър-председателя или упълномощено от него лице, чрез проверки на място и проверка на документи.

Чл. 43. Контролът включва проверка на изпълнението на договора по предоставяне на специализираните услуги, включително:

- спазването на стандартите за качество на специализираните услуги и програми за защита от домашното насилие по чл. 29-33;
- спазването на правата на потребителите на специализираните услуги и програми;
- начина, по който финансираните юридически лица, предоставящи специализирани услуги и програми разходват средствата от бюджета на АМС;
- резултатите и ефективността на програмите за справяне с гнева и на специализираните услуги.

Чл. 44. (1) Секретариатът на Националния съвет извършва проверки на място на обектите, предоставящи специализирани услуги и програми за защита, които могат да бъдат периодични и извънредни.

(2) Проверките на място включват проверки на физическите условия, разговори с ползватели на услугите, разговори с партниращите институции, които участват във взаимодействието и предоставянето на специализираните услуги и програми за защита от домашното насилие и преглед на документацията на място.

Чл. 45. Проверките по предходния член приключват със съставяне на доклад на проверяващия, който съдържа констатации, изводи и препоръки. В случай на констатиране на нарушения по изпълнението на договора с доклада се прави предложение за налагане на предвидената в договора санкция. Проверяващият служител предава доклада на министър-председателя или на упълномощеното от него лице в тридневен срок от неговото изготвяне.

Чл. 46. В седемдневен срок от получаването на доклада по чл. 45, министър-председателят или упълномощено от него лице предприема действия по реализиране на договорната отговорност.

Чл. 47. (1) Юридическите лица, предоставящи специализирани услуги и програми, са задължени да водят подробна документация за предоставените услуги и резултатите от програмите.

(2) Лицата по ал.1, изпълняващи дейности или проекти по превенция и защита от домашно насилие са задължени да представят на Секретариата на Националния съвет тримесечни отчети за изпълнените от тях дейности, включително финансова отчетност, информация за броя на обслужените лица, видовете предоставени услуги и резултатите от програмите.

Чл. 48. (1) Секретариатът на Националния съвет осъществява мониторинг на изпълнението на наложените мерки и поддържа списък в електронна форма на всички установени договорни нарушения и наложени санкции и мерки. Списъкът се публикува и се поддържа в актуален вид на интернет страницата на Националния съвет.

(2) Юридическите лица представят на Секретариата на Националния съвет доклади за изпълнението на наложените им препоръки и мерки в срокове, определени от Националния съвет.

Чл. 49. (1) Националният съвет до 28 февруари одобрява годишен доклад за резултатите от контролната дейност за предходната година, който включва:

- обобщение на установените нарушения;
- наложените санкции и мерки, и резултатите от тяхното изпълнение;
- препоръки за подобряване на контролната дейност.

(2) Секретариатът изготвя междинен доклад по ал. 1 за първото шестмесечие на предходната година, който се представя на председателя на Националния съвет.

Чл. 50. Юридическите лица, които предоставят специализирани услуги и програми по чл. 28, ал. 1, т. 1-3 и чл. 29 поддържат и изпращат в Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие актуална информация за вида услуги, които могат да ползват пострадалите лица и извършителите на домашно насилие и поддържат актуална база данни с:

1. името, постоянния и настоящия адрес, телефонния номер и семейното положение на лицето, което ползва услугата или програмата или на настойника, попечителя или близък роднина на лицето;
2. вида на програмата и основанието за включване на лицето в нея;
3. дата на приемане и на напускане на програмата, както и график на посещенията.

Глава пета

ИНФОРМАЦИЯ, ПОДЛЕЖАЩА НА ВПИСВАНЕ В НАЦИОНАЛНАТА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ, РЕД ЗА СЪБИРАНЕТО И ПРЕДОСТАВЯНЕТО ѝ, ОРГАНИЗАЦИЯ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СИСТЕМАТА И НИВО НА ДОСТЪП

Чл. 51. С Правилника се определя информацията подлежаща на вписване в Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие (НИСПЗДН), редът за събирането и предоставянето ѝ, организацията и функционирането на системата, нивото за достъп, целите, принципите, участниците и взаимоотношенията между тях.

Чл. 52. (1) Националният съвет, чрез АМС създава и поддържа НИСПЗДН.

(2) Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие се състои от функционални и системни модули, интеграции и бази данни.

(3) Секретариатът на Националния съвет организира поддържането на системата по ал. 2 в актуално състояние.

Чл. 53. Целите на НИСПЗДН са:

1. централизирано събиране, управление, съхраняване и обмен на информация за случаите на домашно насилие на територията на Република България и по отношение на български граждани в чужбина;
2. осигуряване на достъп до актуална и точна информация за органите и институциите, ангажирани с превенцията и защитата от домашно насилие;
3. подобряване на координацията между институциите и организациите, работещи в областта на домашното насилие;
4. изготвяне на анализи за формиране на държавната политика в областта на превенцията и защитата от домашното насилие;

Чл. 54. Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие функционира при спазване на следните принципи:

1. прозрачност и отчетност;
2. сигурност и надеждност на съхраняваните данни;
3. ефективност и ефикасност в обмена на информация;
4. законосъобразност и защита на личните данни;
5. въвеждане на данни и извличане на справки само от оторизирани длъжностни лица;
6. ведомствена и системна независимост;
7. оперативна съвместимост;
8. прилагане на общи стандарти и технологични регламенти;
9. съгласувана защита на НИСПЗДН и свързаните с нея външни системи.

Чл. 55. (1) Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие съдържа данни за:

1. актовете на домашно насилие;
2. пострадалите лица, извършителите и взаимоотношенията между тях;
3. вида насилие по смисъла на чл. 2 от закона;
4. продължителността на насилието;
5. причинените вреди на пострадалото лице;

6. историята на насилието, включително и данни, постъпили от Националната телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие и в риск, с Единен хармонизиран телефонен номер;
7. подадените молби за издаване на заповед за защита, заповед за незабавна защита или искания на прокурора по реда на чл. 8, ал. 2 от закона;
8. наложените мерки по този закон, Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за закрила на детето и предоставените социални услуги по реда на Закона за социалните услуги по отношение на лица, пострадали от домашно насилие;
9. юридическите лица, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие по реда на закона;
10. ползваните услуги по реда на закона;

(2) Националната информационна система интегрира данните по ал. 1, свързани с акта на домашно насилие, пострадалите лица и извършителите, които са налични във външни автоматизирани информационни системи (ВАИС) и не автоматизирани бази данни в регистри.

(3) За целите на функционирането на НИСПЗДН органите на изпълнителната власт, съдебната власт, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие, съгласно чл. 6д, ал. 5 от закона предоставят необходимите данни по ал. 2.

Чл. 56. (1) Националната информационна система за превенцията и защитата от домашното насилие се състои от публична и непублична част.

(2) Публичната част на НИСПЗДН съдържа информация за политиките на държавата по превенция и защита от домашното насилие, статистически данни за случаите на домашно насилие, осъществени на територията на страната, или по отношение на български граждани в чужбина, които са потърсили помощ и подкрепа, и списък на юридическите лица, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие по реда на закона, при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни.

(3) Достъп до извадка от данните, съдържащи се в НИСПЗДН се предоставя по ред и начин, определен с решение на Националния съвет, освен ако в друг закон е предвиден специален ред за търсене, получаване и разпространяване на такава информация.

Чл. 57. (1) Националният съвет определя стандарти за информационно взаимодействие и обмен на нормативно регламентирани данни, технологични регламенти и конкретни решения за целите на взаимодействието на органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона.

(2) Органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона изпълняват нормативно определените им задължения и прилагане на стандартите по ал. 1.

Чл. 58. (1) За целите на поддържане в актуално състояние на данните по чл. 55, ал. 1 НИСПЗДН осигурява обмен на информация и с други регистри и бази данни чрез средствата на системната интеграция.

(2) Интеграцията и обменът на информация с информационните системи на органите по чл. 6д, ал. 5 от закона се осъществява:

1. в съответствие с изискванията за защита на личните данни;
2. по начин, който осигурява актуални и достоверни данни по чл. 6д, ал. 2 от закона.

(3) Обменът на информация по ал. 1 се извършва при спазване на изискванията на Закона за електронното управление и на Регламент (ЕС) 2016/679 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО.

Чл. 59. Комуникационните канали между НИСПЗДН и ВАИС на органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона се осигуряват от Министерство на електронното управление чрез единна електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ).

Чл. 60. Комуникационните канали между интеграционния модул на НИСПЗДН и свързаните ВАИС се осигуряват от съответните органи и институции по чл. 6д, ал. 5 от закона.

Чл. 61. (1) Ведомствените интеграционни модули за връзка на НИСПЗДН с ВАИС и автоматизирани работни места (АРМ) за справки се административат и осигуряват по линия на сигурността в съответните органи и институциите, в които са инсталирани.

(2) Автоматизираните работни места за справки в НИСПЗДН се поддържат и административат от органите и ведомствата, чиято дейност осигуряват, след съгласуване с АМС по ред, определен от Националния съвет.

Чл. 62. Конвектори, филтри към ВАИС, както и доработка на информационните им системи, за изпращане на информация към НИСПЗДН се специфицират от съответните органи и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона.

Чл. 63. Съгласуването на изграждането, развитието и свързването на НИС с ВАИС се осъществява на основата на стандартите на по чл. 57, ал. 1, решенията на Националния съвет и междуведомствени споразумения.

Чл.64. Ведомствените автоматизирани информационни системи и АРМ за справки се свързват с НИСПЗДН чрез ведомствените интеграционни модули на органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона и след удостоверяване на служителя с квалифициран електронен подпис (КЕП) или двуфакторна автентикация.

Чл. 65. Времевите параметри за въвеждане и актуализиране на данни, постъпващи в НИСПЗДН, се определят с решения на Националния съвет или междуведомствени споразумения.

Чл. 66. Органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона са длъжни да осигурят:

1. административен и организационен капацитет за функциониране на НИСПЗДН;
2. технологичната дейност по експлоатацията на ВАИС системата и експлоатационното им единодействие с НИСПЗДН;

3. администрирането на поддържаните от тях компоненти на НИСПЗДН на връзката на системите им към НИСПЗДН по утвърден от тях ред.

Чл. 67. (1) Длъжностните лица от Министерство на вътрешните работи, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и органите на съдебната власт имат достъп до данните в НИСПЗДН.

Чл. 68. За нуждите на НИСПЗДН Националният съвет има право на достъп до данните за извършителите на домашно насилие в Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП), който се осигурява след решение на Междуведомствения съвет за методическо ръководство на ЕИСПП. За оторизирани служители от АМС достъпа е с потребителски интерфейс, а за НИСПЗДН достъпа е автоматичен с програмен интерфейс. Данните от ЕИСПП се използват чрез НИСПЗДН от оторизираните лица.

Чл. 69. (1) Органите и ЮЛ по чл. 6д, ал. 5 от закона организират и отговарят за предоставянето на данни на НИС от ВАИС, както и за достоверността на данните.

(2) Действията по вписването на данни в НИСПЗДН и извличане на справки чрез ВАИС се извършват от служители, определени със заповед на ръководителя на съответния орган и ЮЛ.

(3) Служителите по ал. 2 отговарят за достоверността и пълнотата на въвежданите обстоятелства, както и за спазването на сроковете за вписване.

(4) На служителите по ал. 2 се предоставят права за достъп за изпращане на данни към НИСПЗДН след вписването им в системата с КЕП или двуфакторна автентикация.

(5) За всяка извършена дейност в НИСПЗДН от служителите по ал.2 се съхраняват допълнителни данни за лицето, с чийто КЕП е подадена информацията, IP адрес, както и времеви печат (Timestamp) на генериране на записа.

Чл. 70. (1) За всяка информация вписана от органите и ЮЛ по чл. 6Д, Ал. 5 от закона в НИСПЗДН се генерира автоматично индивидуален идентификационен номер.

(2) Новите обстоятелства се вписват така, че да не бъде засегната информацията, съдържаща се в предходните вписвания.

(3) Заличаването на вписано обстоятелство и поправката на допуснати грешки се извършват по начин, който не води до унищожаване или повреждане на информацията.

(4) Информацията в НИСПЗДН се систематизира и организира хронологично с възможност за проследяване на историята на вписванията и заличаванията.

Чл. 71. Всяко лице има право на достъп до собствените си данни, съдържащите се в НИСПЗДН по определен ред, утвърден от Националният съвет.

Чл. 72. Служителите от Секретариата на Националният съвет и/или от друго отговорно звено в АМС, които имат право да оперират с НИСПЗДН се определят със заповед на министър-председателя или упълномощено от него лице.

Чл. 73. (1) Служителите, определени по чл. 72 имат право на проверка върху работата на лицата, пряко ангажирани за въвеждане на данни в НИСПЗДН.

(2) Националният съвет утвърждава работна процедура и изискуемите документи при извършване на проверка.

(3) Длъжностните лица оказват съдействие при извършване на проверката.

Чл. 74. (1) В НИСПЗДН се осигуряват журнални записи (логове) на извършените дейности от потребителите на приложния интерфейс на системата. С НИСПЗДН се осигурява извличането на справки от журналите на системата за извършване на законово регламентирана проверка за дейности, изпълнени от потребителите.

(2) Проверките се извършват въз основа на:

1. писмено искане от съответния ръководител на орган, институция или ЮЛ по чл. бд, ал. 5 или ал. 6 от закона, когато касае дейностите на служител от същата структура;
2. писмено искане от съответния ръководител на орган, институция или ЮЛ по чл. бд, ал. 5 или ал. 6 от закона и разрешение от председателя на Националния съвет, когато касае дейности, извършени от служители на други структури;
3. писмено искане от председателя на Националния съвет.

(3) Информацията за резултатите от проверките се предоставя на заявителя.

(4) Външните автоматизирани информационни системи осигуряват журнални записи (логове) на извършените дейности от потребителите, касаещи въвеждане/промяна/изтриване на данни предоставяни чрез НИСПЗДН, както и достъпните данни, получените чрез обмена с НИСПЗДН.

(5) Външните автоматизирани информационни системи осигуряват справки от журналите на съответната системата за извършване на законово регламентирана проверка за дейности, изпълнени от служители на съответната система.

Глава шеста

МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ЧЛ. 15, АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА

Чл. 75 Съдът извършва оценка на риска в производството за налагане на мерки за защита от домашно насилие по методиката, съгласно приложение № 5.

Чл. 76. Когато съдът разглежда случаи на домашно насилие той взема под внимание различните фактори, които определят противоправното поведение на извършителя на насилието, служебно събира информация за риска от извършване на повторно насилие и оценява всяка поносима информация и елементи на случая.

Чл.77. За установяване и оценка на риска от повторяемост на бъдещо насилие, ескалация на насилието или насилие, довеждащо до смърт съдът използва контролен списък на рискови фактори за оценка на риска, съгласно приложението към методиката.

Чл.78. С оглед спецификите на делото съдът може да приеме като налични и рискови фактори, които не са включени в контролния списък по предходния член, респективно да им придаде тежест по своя преценка. ,,

§ 16. Създават се „Допълнителни разпоредби“:

„Допълнителни разпоредби:

1. Базовата стойност по чл. 3, ал. 4, т. 7 е стойност на индикатор/ показател, измерена преди началото на интервенцията или в отсъствие на интервенция.
2. Целевата стойност по чл. 3, ал. 4, т. 7 е стойност на индикатор/ показател, измерена в края на интервенцията или до 6 (шест) месеца след нейното приключване.“

Преходни и заключителни разпоредби

§ 17. Органите и институциите по чл. 6д, ал. 5 от закона, чиито информационни системи не са свързани с НИСПЗДН, осигуряват необходимата информация за НИСПЗДН чрез АРМ за използване на приложния интерфейс на НИСПЗДН или попълване на карти за предварителна оценка на риска и изпращането им в АМС, до свързването им.

§ 18. Органите и институциите по чл. 6д, ал. 5 от закона осигуряват еднозначно привеждане на информацията от ВАИС, която ще се обменя с НИСПЗДН към стандартите на НИСПЗДН в срок от 12 месеца от изграждането на НИСПЗДН.

§ 19. Инструкция № Из-2673 от 10.11.2010 г. за реда за осъществяване на взаимодействието между органите на Министерството на вътрешните работи и на Министерството на труда и социалната политика при защита от домашно насилие, издадена от министъра на вътрешните работи и министъра на социалната политика (обн., ДВ, бр. 94 от 30.11.2010 г.), се отменя.

§ 20. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:**

**Специализирана услуга
Национална телефонна линия за помощ на лица,
пострадали от домашно насилие или в риск**

I. Определение

Националната телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск, е безплатна телефонна линия с национално покритие и единен хармонизиран телефонен номер (Национална телефонна линия) за сигнализиране на случаи на домашно насилие, за информиране, консултиране и насочване на пострадали от домашно насилие лица или лица в риск. Националната телефонна линия е достъпна денонощно, седем дни в седмицата, през всички дни на годината.

II. Цел

Националната телефонна линия е специализирана услуга за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск, чрез насочване на пострадалите към всички институции, специализирани програми и социални услуги в цялата страна.

III. Целева група

Линията е предназначена за лица, пострадали от домашно насилие или в риск, близки на пострадалите или граждани, които търсят помощ и подкрепа, при случаи на домашно насилие или се нуждаят от консултиране и насочване за социална, психологическа и правна помощ.

IV. Принципи

- Уважение и зачитане на достойнството на всяко обаждащо се лице;
- Зачитане правата на обаждащото се лице и правото на свободен личен избор;
- Разбиране и уважение към страданието на пострадалите лица и проявленията на травмата от преживяно насилие;
- Професионална помощ и подкрепа за гарантиране на безопасност и сигурност на обаждащите се лица;
- Толерантност към индивидуалните различия на обаждащите се лица;
- Конфиденциалност за обаждащите се лица и на екипа на линията, с изключение при непосредствена опасност за здравето и живота на лицата.

Недопустимо е :

- Да се използва груб и рязък тон;
- Да се проявява дискриминация на база пол/възраст/етническа принадлежност;
- Да се омаловажава проблема на обаждащия се;
- Да се разпространяват лични данни за обаждащите се;

V. Процедура по предоставяне на услугата

1. Отговаряне на телефонно позвъняване

След позвъняване, консултантът приема повикването бързо, като произнася приетата въвеждаща фраза „Национална телефонна линия за пострадали от домашно насилие или в риск“.

2. Водене на разговор

След приемане на обаждането консултантът провежда телефонна консултация, следвайки следния алгоритъм:

2.1 Отваряне на разговора

Първоначално идентифициране на проблема, събиране на обща информация за същността на личния проблем, свързан с домашно насилие и очакванията на обаждащото се лице. Използват се предимно отворени въпроси.

2.2 Същинска част

2.2.1. Разговор без ситуация на висок непосредствен риск

- Изграждане на доверителна връзка с обаждащото се лице.
- След началната идентификация на проблема, консултацията продължава с оценка на непосредствения риск за лицето;
- Ако не е установен непосредствен риск за живота и/или здравето на лицето или наличие на емоционална криза, то консултацията продължава с отваряне на пространство за споделяне за преживяното насилие и осигуряване на възможност лицето да сподели за преживяванията, мислите и емоциите си, за взаимоотношенията си с извършителя; за формите на насилие и тяхната честота; за конкретни актове на насилие; за предишни опити за справяне с домашното насилие; за средата, в която живее; за грижа за деца, семейство, приятелски кръг и други.
- В хода на консултацията дежурният консултант съдейства на лицето в търсенето на решение, чрез подходящо формулирани въпроси и предложения и се стреми да насочи търсещия помощ към възможни решения. Тези решения се обсъждат, доколкото са приложими в живота на лицето и дали биха били ефективни. Пострадалите от домашно насилие лица, често изтъкват различни възможни пречки или отлагания за взимане на решения за прекратяване на насилието и ролята на консултанта е да ги насърчи, да поемат отговорност и да мислят, за решения. Пострадалото лице има право на време да осмисли информацията, която е получило, преди да вземе решение. Обаждащите се лица не трябва да бъдат притискани да взимат решение под натиск;
- В случаите на насочване към институции или услуги не се предприемат

процедури или действия, преди да се получи информирано съгласие от обаждания се лица;

- Ако в хода на телефонната консултация обаждачото се лице изяви желание за професионална юридическа помощ, то бива насочено към юридическото дежурство или към регионалните центрове за консултиране в страната;

2.2.2 Разговор в ситуация на висок непосредствен риск

- Изграждане на доверителна връзка с обаждачото се лице.
- След началната идентификация на проблем консултацията продължава с оценка на непосредствения риск за лицето, което се обажда. При установяване на висок риск, разговорът продължава с въпроси, свързани с рисковите фактори и оценка на риска.
- Оказване на емоционална подкрепа и кризисна интервенция с цел овладяване на силните емоции и объркаността.
- Създаване на план за сигурност при наличие на актуална заплаха: къде лицето може да отиде, какво да прави, с кого може да се свърже. При лица с висок риск планът за сигурност следва да се въвежда по много конкретен и описателен начин, съобразно нивото на когнитивно и езиково развитие, като се има предвид, че в състояние на емоционална криза лицата може да регресират.
- Информирание на лицата за техните права по Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН) и за възможностите за намеса на институциите. В някои случаи на висок риск е необходимо излизане от анонимност, с оглед осигуряването на помощ, настаняване в подслон, защитено жилище или намеса на полиция.
- В случаите на излизане от анонимност, необходимата информация, която трябва да се снесе от лицето е: трите имена и ЕГН на лицето и местонахождение.
- При висока степен на непосредствен риск консултантът се стреми да продължи разговора и да остане с обаждачото се лице, докато не придобие увереността, че ситуацията може да се овладее и да се гарантира безопасност на лицето.
- При сериозно физическо нараняване или животозастрашаващо физическо нараняване, изискващо незабавна медицинска помощ, консултантът незабавно осъществява връзка с Единен европейски номер 112 и също насочва лицето към тях.
- В случай на получена информация за дете в риск, опит за убийство или самоубийство, ситуация на насилие над лице с увреждане или лице с психично заболяване, пострадалото лице се информира за действията, които консултантът е длъжен да предприеме.
- В случаи на обаждане от дете, свидетел и/или жертва на домашно насилие, консултантът сигнализира незабавно дирекция „Социално подпомагане“ за задействане на Координационния механизъм по чл. 36г от Закона за закрила на детето.
- В случай на обаждане на пострадало лице, което се намира в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост или е поставено под запрещение, консултантът сигнализира незабавно по надлежен ред дирекция „Социално подпомагане“ по настоящ адрес на пострадалото лице и задейства Координационния механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие.

2.3 Затваряне на разговора

- Консултантът приключва разговора, обобщавайки обсъденото в хода на консултацията. При необходимост се постига договореност с обаждачото се лице да се обади повторно.
- В края на разговора се дава информация или се насочва лицето към определени специализирани и/или социални услуги в страната. Консултантът следва да разполага с актуален списък със специализирани услуги и програми за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск.
- По време на разговора консултантът е концентриран изцяло върху воденето му, не се допускат други дейности, с изключение на водене на записки с важна информация или търсене на информация за насочване в базата данни.
- Препоръчително е разговорите да бъдат в рамките до 50 минути максимум. В случаи на емоционална криза или ситуации с висока степен на риск, лицето се поканва да се обади повторно.
- Консултантът събира информация и попълва електронната форма на Картата за предварителна оценка на риска, представляваща част от Националната информационна система.
- Всяко обаждачо се лице се насърчава да дава обратна връзка за качеството на работа.

3. Специализирани юридически дежурства

Националната телефонна линия предоставя най-малко 2 пъти в седмицата 4-часово юридическо консултиране от квалифициран юрист. То предоставя възможност на лицата, преживели домашно насилие, да консултират с юрист техните лични казуси, изискващи правна помощ. Това е бърз и ефикасен начин да се активизират лицата и без да губят време да предприемат мерки за закрила по смисъла на ЗЗДН.

VI. Методи на работа

- Емоционална подкрепа, емпатия;
- Отразяване на емоциите;
- Валидизиране и нормализиране на емоционални преживявания;
- Информирание и консултиране;
- Партниране в търсене на решение и създаване на план за сигурност;
- Овластяване на пострадалото лице

VII. Организация на работата

- Националната телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск, с единен хармонизиран телефонен номер се осъществява от консултанти, които приемат повикванията, оценяващи риска за живота и здравето на лицето, оказва помощ и подкрепа и насочва към специализирани услуги по ЗЗДН и информират за социални услуги по Закона за социалните услуги в страната.
- Дейността на Националната телефонна линия може да бъде развивана както от администрацията на Министерски съвет (АМС), така и от друго юридическо лице, действащо по силата на гражданско правоотношение между АМС, като възложител и юридическото лице, като изпълнител.

- Националната телефонна линия е разположена в помещение (център за приемане на обаждания), в което се гарантира конфиденциалност на разговорите. По време на консултациите не се допуска присъствие на външни лица, които не са част от екипа на Националната телефонна линия. За максимална ефективност на мястото за обаждания е важно ограничаването на страничните шумове (разговори между други членове на екипа, които са в същото помещение, звънене на телефони, отваряне и затваряне на врати).
- За функционирането на Националната телефонна линия е необходимо помещение с осигурен безопасен достъп до интернет и телефон, компютри, слушалки, софтуер.
- В провежданите разговори консултантите запазват своята анонимност. Недопустимо е разкриване не само на име, но и всякакви лични данни за консултанта (възраст, интереси, занимания, личен опит и т.н.), с оглед безопасността на консултантите.
- Работно време на линията: 24 часа. Непрекъснатостта на работата се осигурява чрез работа на смени на консултантите.
- Националната телефонна линия трябва да разполага с достатъчно информация за институции, програми, специализирани и/или социални услуги в страната към които обажданията се да могат да бъдат информирани и насочвани. Базата данни следва да се подновява непрекъснато, за което е важно сътрудничеството с институциите, които да предоставят актуализирана информация в АМС.
- На Националната телефонна линия линията се ползва официалния за страната език. В случаи на обаждания на граждани, не говорещи български език, чужди граждани, мигранти, бежанци и др., се използва подходящ софтуер за превод.
- В случаи на умора, спад в концентрацията и тенденция към връщане към вече обсъдени теми, консултантите е необходимо да излязат в кратка почивка (10-15 мин).
- В допълнение към телефонното консултиране се предлага консултиране чрез електронна или обикновена поща и факс, както и чрез всякакви други средства и системи за комуникация“.

Сигурност и безопасност

Пространството за работа е обезопасено с адекватни системи за сигурност и запазване на конфиденциалност.

Пропускателният режим до центъра за приемане на обаждания на Националната телефонна линия е гарантиращ сигурността на консултантите .

Достъпност

Хората с увреждания имат равен достъп за работа в услугата като консултанти.

Пострадалите лица имат равни възможности и имат равен достъп до услугата, независимо от населеното място, в което живеят, възрастта, културната, расовата и етническата си принадлежност и здравословното си състояние.

Услугата е безплатна за обаждания от територията на Република България.

VIII. Екип

За денонощната работа на Националната телефонна линия при една отворена линия са необходими най – малко 9 щатни бройки, като може да достигне до 11-12:

- 5 консултанта;
- 1 координатор;
- 1 асистент координатор ;
- 1 или 2 юриста;
- 1 или 2 супервайзър
- 1 методически ръководител на екипа ангажирани 8-10 часа месечно, в зависимост от продължителността на месеца.

Работата на екипа се ръководи от координатор и асистент координатор, които са ангажирани с администрирането на работата на НТЛ и центъра за обаждания, с организирането и провеждането на екипни сбирки и супервизии, с изготвянето на доклади и статистически отчети, както и с предоставяне на съдействие и дебрифинг на консултантите във всеки един момент, което предполага координаторския екип да е на разположение денонощно по телефона.

Консултантите, които са част от екипа на Националната телефонна линия следва да притежават определен образователен ценз (минимум бакалавърска степен в сферата на психологията или други хуманитарни професии). Те преминават през специализирано обучение за консултиране на телефонна линия.

Работата на консултантите се организира по график, изготвен от координатора, като дежурствата трябва да бъдат равномерно разпределени, за да се избегне претоварване в краткосрочен план и емоционално прегаряне на консултантите в дългосрочен план.

Разпределение на отговорностите на екипа:

- Пряка отговорност за качеството на работата на Националната телефонна линия носят дежурните консултанти.
- Отговорност за организацията на текущата работа, оценка на потребностите на екипа от надграждащи обучения, въвеждане на нови членове на екипа в работния процес, както и за проследяване работата на линията, актуализацията на базата данни и статистиката на обажданията носят координатора и асистент-координатора.
- Отговорност за поддържане качеството на работа носят супервизорите, чрез предоставяне на обратна връзка на координаторите и екипа от консултанти за силните и слаби страни в изпълнението на работата и областите, които имат нужда от усъвършенстване.

Подготовка на консултантите

1. Обучение на консултантите в следните области:

- Основни познания за типичните проблеми, за които се търси помощ: домашно насилие, форми на домашно насилие, рискови фактори, оценка на риска, травма

от преживяно насилие, траурна реакция, суицидни риск и суицидно поведение, зависимости, психична болест;

- Придобиване на умения за телефонно консултиране: комуникативни умения, оказване на емоционална подкрепа, оценка на риска и потребностите на обаждачото се лице, умения за събиране на информация, съобразени с нивото на когнитивно и езиково развитие на обаждачото се лице, умения за работа с база данни;
- Придобиване на умения за работа в ситуация на криза и висок риск: осъществяване на кризисна интервенция по телефона за пострадали от насилие лице; умения за бързо събиране на информация за идентичността и местонахождението на лицето, в случаи на излизане на анонимност; спешно свързване с компетентните органи, в случаи на необходимост;
- Умения за консултиране на близки на пострадали лица или загрижени граждани;
- Умения за консултиране на други специалисти;
- Запознаване със следните нормативни документи :
 - Закон за защита от домашно насилие;
 - Правилник за прилагане на ЗЗДН;
 - Координационен механизъм за помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие;
 - Алгоритъм за оценка на риска на МВР;
 - Закон за закрила на детето;
 - Закон за социалните услуги;
 - Семейен кодекс;
 - Закон за хората с увреждания
 - Закон за защита от дискриминация
 - Закон за равнопоставеност на жените и мъжете;
 - Закон за правната помощ;
 - Други

2. Поддържане на квалификацията на консултантите :

- Консултантите участват задължително в основно въвеждащото интерактивно обучение в рамките на минимум 40 учебни часа;
- Консултантите участват задължително в периодично надграждащи обучения, съобразени с потребностите на екипа с цел подобряване на работата със специфична проблематика или определени групи лица;
- Консултантите участват задължително в минимум два пъти месечно групова супервизия, която гарантира поддържане на качеството на предоставяната услуга, повишаване уменията и знанията на екипа чрез учене от опита и превенция на професионалното прегаряне.
- Ежеседмично провеждане на екипни срещи за консултантите на Националната телефонна линия, на които се обсъждат текущи административни и организационни въпроси.

IX. Данни за статистика и съхраняване на информация:

- Всеки разговор се записва автоматично чрез софтуерна програма.

- За всеки разговор се води софтуерно електронно досие по телефонен номер. Целта на електронното досие е при следващи обаждания от страна на същото лице, приемащият обаждането консултант да получи обобщена информация какво се е случило в предишната (предишните) консултации, за да проведе настоящата максимално ефективно.
- След приключването на всеки разговор в специализиран вътрешен списък/регистър на телефонните обаждания в електронна система се попълва информация за обаждането със следната информация, ако тя е събрана в хода на обаждането:
 - Оценка на риска – ниска, средна и висока
 - Продължителност на разговора;
 - От къде се обажда лицето – населено място (град, село) ;
 - Етническа принадлежност, ако лицето само се самоопредели;
 - Пол
 - Възраст (пълнолетен или дете, юноша или девойка);
 - Форми на насилие;
 - Друг вид проблем освен насилието (психична болест, злоупотреба или зависимост – алкохол, наркотични вещества и прекурсори и други);
 - Кой се обажда – лицето, близък или активен гражданин;
 - Тип на разговора - подкрепа, партниране за вземане на решение или даване на информация;
 - Насочване и информирание – специализирани програми или социални услуги
 - Насочване към други институции, съгласно Координационния механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие (МВР, ДАЗД, АСП и други).

Целта на вътрешния списък/регистър на телефоните обаждания е да се използва при оценка на риска, статистика и анализи.

Личната информация е конфиденциална, освен ако се идентифицира висок риск за пряка, непосредствена и последваща опасност за живота и здравето на пострадалото лице и е необходимо нейното разкриване.

За целите на Националната информационна система се събират данни, които са посочени в Картата за предварителна оценка на риска към Координационния механизъм за помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие.

Специализирана услуга

Консултативен център за лица, пострадали от домашно насилие

(социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели)

I. Определение

Консултативен център за лица, пострадали от домашно насилие е самостоятелна услуга или комплекс от специализирани услуги за пълнолетни лица и/или деца, пострадали от домашно насилие, които включват психологическа, социална и правна помощ. Могат да се предоставят и специализирани програми за възстановяване след преживяно домашно насилие и/или за защита от домашно насилие.

II. Цел

Гарантиране на безопасност и сигурност на пострадалите лица/деца чрез трайно прекратяване на домашното насилие, превенция на повторна виктимизация и преодоляване на травматичния опит.

III. Целева група

Пълнолетни лица и деца, пострадали от различни форми на домашно насилие

IV. Принципи

1. Спешна подкрепа и сигурна защита за пострадалото лице;
2. Свободен личен избор на пострадалото лице;
3. Защита на най-добрия интерес на пострадалото лице;
4. Професионална конфиденциалност;
5. Зачитане и уважение на достойнството на пострадалото лице без стигматизиращо отношение;
6. Сътрудничество с услуги за извършители на домашно насилие с оглед ефективна оценка на риска;
7. Спазване професионални и етични стандарти на психологическо, социално и правно консултиране;
8. Гарантиране на най-добрия интерес на детето, съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето.

V. Вход към услугата

Всяко пострадало лице, може да се обърне самостоятелно и директно към специализираната услуга и програма чрез телефонно обаждане на рецепция и/или чрез електронна поща за записване на час за среща със специалист или чрез посещение на място.

Пострадалото лице може да бъде информирано за услугата/програмата или насочено към нея от институция или при ползването на социална услуга. Насочването се осъществява чрез съдебен акт по ЗЗДН или чрез друг насочващ документ, издаден от изпращащата институция.

След постъпване на случай в консултативния център се събира първоначална и обща информация за всяко лице, потърсило помощ. Всеки нов неспешен случай се обсъжда на екипна среща, на която се изготвят работни хипотези за конкретния случай и се разпределя на специалист/и.

VI. Процедура по предоставяне на специализираната услуга

При заявена услуга от страна на пострадалото лице, определеният екип прави първоначална преценка за спешност. Според тази преценка се определят видовете консултации, които ще бъдат предоставени на пострадалото лице.

- При спешен случай незабавно се предоставя консултант, който прави кризисна интервенция. Кризисната интервенция представлява комплекс от спешни мерки, които осигуряват незабавно облекчаване на симптомите и подобряване на факторите на средата с цел бързо стабилизиране на емоционалното състояние на пострадалото лице и постигане на безопасност и сигурност.

Кризисната интервенция включва следните форми на работа:

- Емоционална подкрепа за преодоляване на шока, тревогата и силните емоции, породени от кризата;
 - Оценка на риска за живота и здравето на пострадалото лице;
 - Оценка на неотложните потребности на пострадалото лице;
 - Оценка на ресурсите за справяне с кризата;
 - Изготвяне на план за сигурност с пострадалото лице.
 - Спешна практическа помощ за задоволяване на неотложните нужди на лицето гарантиращи физическото му благосъстояние и сигурност;
 - Предприемане на практически действия, за гарантиране на безопасност и сигурност в т.ч. сезираща молба за постановяване на мерки за защита по ЗЗДН;
 - Подпомагане на пострадалото лице и неговите деца за настаняване на сигурно и безопасно място.
- При случай, който не изисква спешност, се планира среща на пострадалото лице и специалист, който ще е водещ на постъпилния случай с цел стартиране на оценка. В зависимост от оценката на нуждите на пострадалото лице и според заявените от него потребности, се предоставя една или няколко от следните услуги:

1. Социално, психологическо и правно консултиране

Психологическо консултиране

Психологическото консултиране е професионална помощ за справяне с последиците от травмата от преживяното насилие и овладяване на симптомите на посттравматично стресово разстройство. Психологическото консултиране е специфична дейност и се предоставя въз основа на индивидуален подход към всяко пострадало лице. Психологическото консултиране започва с изграждане на доверителна връзка с пострадалото лице. Ориентирано е към актуалните нужди на пострадалите и е съобразено със спецификата на различните възрасти. В хода на психологическото консултиране се цели:

1. Емоционална подкрепа: Да помогне на пострадалите лица да се справят с интензивните емоции, свързани с травматичното събитие, като страх, гняв, вина или срам.

2. Преосмисляне на преживяното насилие и свързаните с него емоционални състояния: Помага на пострадалите лица да разберат и обработят травматичните събития, които са преживели, като им позволяват да придобият контрол над емоциите си и да намалят въздействието на насилието върху ежедневието си.

3. Намаляване на вредите и отрицателните последици от домашното насилие: Работи се с пострадалите лица, за да идентифицират потенциални рискове и опасности, произтичащи от ситуацията на домашно насилие, и да се разработи план за безопасност, който да помогне за минимизиране на тези заплахи.

4. Трайно излизане от ситуации на домашно насилие: Подкрепя пострадалите лица в усилията им да прекратят цикъла на насилие и да изградят здравословни взаимоотношения, като насърчава самочувствието и способността им да правят самостоятелни, информирани решения.

5. Постигане на личностна промяна: Помага на пострадалите лица да преодолеят негативните въздействия на домашното насилие върху своята самооценка и поведение, насърчавайки положителната промяна и растеж.

6. Мобилизиране на индивидуалните ресурси на пострадалите лица: Разработва умения и стратегии, които да помогнат на пострадалите лица да се справят със ситуацията на домашно насилие и да подобрят цялостното си благосъстояние.

7. Възвръщане на пострадалите към адаптивно ниво на функциониране: Подпомага пострадалите лица в стремежа им да възстановят чувството си за нормалност и да възвърнат контрола върху живота си след преживяното насилие.

За да се осигури ефективна интервенция, психологическата оценка играе жизненоважна роля в разбирането на емоционалните нужди и психичните проблеми на пострадалото лице, както и неговия капацитет за справяне. След оценката се договарят целите на психологическото консултиране, времето и честотата на сесиите и продължителността на подкрепата, необходима на пострадалото лице, за да постигне желаната промяна.

Социалното консултиране е насочено към идентифициране и посрещане на непосредствените социални нужди на пострадалите лица, като се работи заедно с тях за създаване на план за действие. Процесът включва информиране за социалните права и оказване на съдействие за тяхното прилагане, чрез консултиране, директна помощ и подкрепа.

Социалната подкрепа се осъществява от социални работници на терен във взаимодействие с пострадалото лице. Те подпомагат пострадалите лица за минимизирането на индивидуалните рискове по даден случай, като ги информират за съществуващи процедури, гарантиращи защита на правата, достойнството и най-добрият им интерес.

Социалната подкрепа включва и непосредствено подпомагане, в т.ч. и придружаване в определени институции. Включените в услугата дейности са съдействие и посредничество при контакт с институции, организации и служби; за осъществяване на план за сигурност; за намиране на жилище; за постъпване на работа; за ползване на медицински услуги; за преместване на деца от детски градини/училище при необходимост; за осигуряване на хуманитарна помощ; подпомагане при разрешаване на социални проблеми и други.

Ключовият елемент на социалната работа при случаи на домашно насилие е овластяването на пострадалите лица, подкрепата на техния индивидуален капацитет да изразяват себе си и придобиването на умения за самостоятелно и независимо социално функциониране.

Правно консултиране

Правната консултация е предназначена да подкрепи пострадалите лица чрез осигуряване на достъп до правосъдие, разглеждано като достъп до справедливи, навременни и ефективни правни средства за защита при нарушени права. Изключително важно е пострадалото лице да получи навременна първоначална правна консултация, когато се работи по случаи на домашно насилие. Ангажирането на юрист, който познава и/или прилага законодателството, свързано със защитата от домашно насилие, е от решаващо значение за бързото и подходящо постигане на резултати и защитата на потърсилия помощ.

Юристът информира пострадалото лице за неговите права съгласно ЗЗДН и пострадалият в рамките на кратък период взема решение, дали да подаде молба за налагане на мерки за защита от съда. Пострадалото лице описва всички инциденти, свързани с домашното насилие и юристът ги подкрепя при изготвянето на молбата за защита. Юристът съветва пострадалия относно други правни разпоредби, които засягат правата на жертвите на домашно насилие, съгласно Семейния кодекс, Закона за закрила на детето, Закона за социалните услуги, Закон за защита от дискриминация, Закон за равнопоставеност между жените и мъжете и други.

Правната консултация може да бъде предоставена от юрист, който е част от специализирана услуга, или може да бъде организирана като мултидисциплинарно сътрудничество. Друг възможен вариант е правната консултация да се предоставя от договорен адвокат или от адвокат от Националното бюро за правна помощ.

Процесуално представителство

Адвокатът/юристът осъществява процесуално представителство по действащо законодателство – гражданско и наказателно.

2. Специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица и техните деца, които са свидетели или пострадали от домашно насилие

Тези програми в Консултативния център са достъпни след постановяване на съдебен акт по ЗЗДН по чл. 5, ал. 1, т. 7 и т. 8. Те са ориентирани към преодоляване на травматичните преживявания от преживяното домашно насилие, чрез методи на психотерапевтична подкрепа.

Работата по възстановяване на психическото равновесие на пострадалите от домашно насилие се осъществява чрез различни психотерапевтични подходи. Възстановяването минава чрез преживяване, преосмисляне и приемане на травматичния опит като част от живота на пострадалите и изграждане на нови ефективни модели на взаимодействие с хората от обкръжението в това число и с извършителя на домашно насилие.

Основа на работата по възстановяване е терапевтично взаимодействие между пострадалото лице и специалиста.

Програмите за възстановяване се разписват според спецификата на терапевтичния метод и капацитета на екипа на услугата.

Специализираната *програма за деца жертви на домашно насилие* има за цел да предостави възможност за емоционално възстановяване на пострадалите деца в условия на гарантирана безопасност и сигурност по силата на вече постановени други мерки за защита по ЗЗДН или вече предприети мерки за закрила по Закона за закрила на детето.

Освен емоционално възстановяване в хода на програмата се обезпечават и защита на децата чрез активна мултидисциплинарна работа.

Децата, жертви на домашно насилие се нуждаят от защитено и подходящо оборудвано пространство, където да се срещат с специалистите, които ще ги подкрепят и посредничат за постигане на сигурността, възстановяването и гарантирането на най-добрия интерес на детето във всяко действие. Пространство, което е организирано с фокус към посрещане на специфичните нужди на децата свидетели или пострадали от домашно насилие, способства за понижаване на тревожността и страха у тях и спомага за последваща работа за справяне с травмата на децата.

Услугата следва комплексен подход, обединяващ добри юридически, медицински, психологически и социални практики, адаптирани към децата. Тя се предоставя чрез координация с институции и услуги, пряко ангажирани със закрилата на деца. Тази услуга осигурява непрекъсната подкрепа и застъпничество за децата, свидетели или пострадали от домашно насилие в процеса на възстановяване и гарантиране на защита.

Услугата работи с деца, които са жертви и свидетели на домашно насилие и подпомага родителя преживял насилие в процеса на възстановяване и повишаване на способността да се грижи за детето, с фокус към неговата сигурност и най-добър интерес. Тя работи в партньорство със специализираната услуга за извършители на домашно

насилие, когато в нея е включен родител на детето. Обмена на информацията осигурява последователна актуализация на оценката на риска.

Психотерапевтичната работата е ориентирана към спецификата на различните възрасти. Методите, които се ползват в работата с децата в предучилищна и ранна училищна възраст са на база игра, рисуване и моделиране.

Предоставяната психотерапевтична работа дава възможност детето да преработи травмата от преживяното домашно насилие, като по възможния за него начин да изрази своите травматични преживявания, страхове, спомени и опасенията.

Ползването на програмата е по силата на съдебен акт включващ мярка по чл. 5, ал. 1, т. 8 от ЗЗДН, която стартира след получаване на съдебния акт от доставчика на специализираната услуга и сключването на договор за ползване на специализирана услуга от страна на законен представител или с лице, което е в ролята на грижещ се за детето по силата на съдебен или административен акт.

Специализираната услуга води и поддържа база данни за потребителите и регистрира случаите на домашно насилие над деца.

В случай, че в услугата постъпи сигнал за дете свидетел или жертва на домашно насилие, екипът на специализираната услуга регистрира сигнала и следва алгоритъма на Координационния механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие.

При заявяването на услугата по телефона или на място, рецепционист/социален работник от специализираната услуга прави първоначално интервю. В него се събират данни относно случая и нивото на обезпечена защита на детето от домашно насилие. На основата на събраните данни относно нивото на защита на детето се планира екип от специализираната услуга за работа по случая.

Процедура по предоставяне на услугата за деца

- С първата среща между детето и социален работник/психолог започва оценка на индивидуалните нужди от подкрепа на детето. На срещата присъства и родителят (грижещият се), който е обезпечил ползването на услугата.
- В следващи най-малко две срещи само с детето, социалният работник/психолог изготвя оценка на нуждите на детето от психологическа подкрепа и от закрила. Според вече постигнатото ниво на защита и актуалното емоционално състояние на детето се планират и следващите дейности в работа по случая и се изготвя план за подкрепа.
- Планът за подкрепа и описаните в него дейности се обсъждат и споделят с родителя (полагаш грижещи за детето). Задължително в плана се вписват дейности за емоционално възстановяване и дейности за защита. Планът се съгласува с родителя (полагаш грижи за детето) с подпис.
- Предоставянето на услугата за емоционално възстановяване на детето се осъществява във взаимодействие и обмен на информация с услугите за работа с родителите по чл. 5, ал. 1, т. 6 и т. 8 от ЗЗДН.
- Специализираната услуга за деца, жертви на домашно насилие се предоставя във взаимодействие и обмен на информация с всички институции и органи за закрила на детето по смисъла на чл. 6 от Закона за закрила на детето.

Работата по случай включва организиране на изпълнението на дейностите по плана за работа.

- Социалният работник от специализираната услуга, отговорен за конкретното дете, организира и провежда преглед на работата по случая от мултидисциплинарния екип в специализираната услуга. Този преглед се осъществява в рамките на среща по случая.
- ❖ *Срещата може да се проведе като:*
 - Планиран процес, съответно със срокове и дати, договорени между ангажираните участници в екипа на предварителен етап;
 - При критична ситуация за детето, която налага бърза реакция;
 - При промяна на обстоятелствата;
 - На срещата присъстват членовете на определения мултидисциплинарен и/или мултиинституционален екип, а при необходимост и детето и семейството.
 - По време на срещата се прави преглед на напредъка на терапевтичната работа и подобряване на състоянието на детето и/ или преглед на обезпечаването на защитата на детето. Дискусиите могат да обхващат обсъждане на сложни въпроси, и различни трудности като: пропуски при интервенции на различните органи, ограничения на услугите, проблеми на семейната динамика, проблеми, свързани с емоционалното състояние на детето и др. От съществена важност е при прегледа на случая да се определят последващите действия и интервенции от ангажираните партньори в екипа, когато това е необходимо.
- Приключването на работата по случая е формален процес, в който участват членовете на мултидисциплинарния екип от услугата. Случаят може да бъде приключен, ако членовете на екипа се съгласят, че:
 - Към момента на приключване на случая няма риск за здравето и сигурността на детето. Това означава, че преди приключването на случая са предприети необходимите мерки срещу извършителя, за да се осигури сигурността на детето.
 - Терапевтичната работа с детето, преживяло насилие, е приключила и има подобряване на емоционалното състояние и ежедневно функциониране.
 - Срокът за предоставяне на специализираната услуга за деца указан в съдебният акт е изтекъл.
 - Приключването на работата по случая се описва, като се отбелязват данни от работата, като форми на насилие, пол, възраст, мерки, резултат, продължителност на работата.

Специфични минимални стандарти за качество на услугите за деца

- Специалистите за работа с деца имат съответна квалификация, удостоверена с диплома и сертификат от образователна институция и допълнителна квалификация и подготовка за работа с домашно насилие и психична травма.
- Услугата работи в мултидисциплинарен екип, който включва психолог, социален работник и юрист.
- Социалният работник от услугата е задължен да информира детето за всички мерки и интервенции предприети от специализираната услуга за гарантиране на

неговото благосъстояние и сигурност, по подходящ начин, съобразен с възрастта на детето.

- Социалният работник консултира детето, преживяло домашно насилие, по отношение на неговите желания и чувства, и когато тези желания са изпълними и в унисон с висшите интереси на детето, полага максимум усилия за изпълнението им по подходящ начин, съобразен с възрастта на детето.
- Социалният работник обсъжда вижданията на детето с мултидисциплинарния екип по случая, за да бъдат взети под внимание в планирането на незабавни и дългосрочни интервенции в подкрепа на пострадалото дете.
- Социалният работник, информира родителите на детето, пострадало от насилие, за всички стъпки които специализираната услуга предприема за гарантиране на сигурността и висшите интереси на детето им.
- Социалният работник е ангажиран с гарантиране най-добрия интерес на детето, съблюдавайки практики, които поставят детето пострадало от насилие в центъра на всяка интервенция.
- Обучението и подкрепата на специалистите в услугата за деца, жертви на домашно насилие е в съответствие с всички останали услуги в Консултативен център за домашно насилие.

Контактен център

Контактният център е комплекс от услуги, които имат за цел да защитят най-добрия интерес на детето и опосредстват процеса на осъществяване на контакт с родител в ситуация на домашно насилие. Услугите са насочени към подпомогне на връзката родител - дете, когато отношенията включват домашно насилие. Контактният център работи в тясно сътрудничество със съда, отделите за закрила на детето и други органи за закрила, като предоставя защитено пространство за контакт в условия на постановени мерки за защита. Услугата стартира след подписан договор за ползването ѝ от страна на двамата родители.

Цел на услугата е запазване на връзката родител – дете, при постановена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 3 от ЗЗДН , чрез която се въвежда забрана извършителят на домашно насилие да приближава пострадалото лице/дете. Услугата е за всички случаи, при които има произнасяне на съда по чл. 5, ал. 4 от ЗЗДН. Тя е достъпна и при постановени други съдебни актове от страна на съда, когато има конкретно указване за осъществяване на контакт на родител с дете в контактен център в условия на домашно насилие. Специфични задачи на услугата са да подпомогне изграждането на една нова родителска връзка, когато родителят извършител на домашно насилие е ограничен в контакта с детето и да осигури безопасно предаване на детето, ако единият родител е защитен с мярка за недоближаване от другия родител. При необходимост, родителите не е нужно да се виждат директно, защото специалистите в центъра могат да извършат предаването на децата и да посредничат в комуникацията между двамата родители.

Услугите в Контактен център са:

Наблюдаван контакт – Професионалист присъства по време на контакта между дете и родител, извършител на домашно насилие. Това е в случаи на домашно насилие, при постановена мярка за защита по ЗЗДН по чл. 5, ал. 1, т. 5. Специалистът наблюдава контакта без да се намесва, ако няма извънредна ситуация на риск и насилие, и следи детето да не става обект на злоупотреба.

Предаване на децата – Центърът предоставя подходяща среда за контакт и извършва предаването на децата между родителите. Професионалистите са на място, за да помогнат на детето и родителя при нужда. Този тип контакт е при случаи, при които родителят пострадал от домашно насилие има постановена мярка да не бъде доближаван от родителя извършител и двамата родители не могат да се срещат, за да си предават децата. Центърът документира спазването на режима на предаване.

С оглед на безопасността и сигурността към услугата има специфични изисквания за безопасност при възможност да бъдат подsigурени: Два изхода на пространството, където се предоставя услугата; Охранителна система – видео камери, паник-бутон. Задължително е “Правилото на 15-те минути”, за което родителите предварително са уведомени и са се съгласили. При това правило двамата родители не се срещат на територията на центъра. „Контактният родител“ пристига 15 минути преди контактът да започне. След като контактът свърши, контактният родител остава 15 минути, за да даде време на другия родител и децата да напуснат мястото. При закъснение на „Контактният родител“ дежурният специалист уведомява родителя, който води детето/децата да изчака обаждане, за да дойдат заедно с детето/децата в Контактния център.

VII. Екип в Консултативния център

- Консултантите следват и поддържат необвинително отношение към пострадалите от домашно насилие.
- Консултантите приемат и уважават стратегиите за справяне, които лицето е изградило и ползвало до момента в опитите за справяне с преживяното домашно насилие.
- Консултантите подпомагат изказването на болезнените преживявания на пострадалото лице, валидизират преживяванията и съдействат за изграждане на чувство за сигурност.
- Консултантите уважават и подкрепят правото на избор и на контрол на лицето върху процеса на възстановяване.
- Консултантите създават атмосфера, която да отговаря на нуждата на пострадалите на насилие от сигурност, уважение и приемане.
- Консултантите подкрепят силните страни на пострадалото лице и способността му за адаптация и устойчиво справяне със симптомите на травмата.
- Консултантите се стремят да разбират всяко пострадало лице в контекста на неговия жизнен опит и средата, от която произхожда. Съобразяват се с културните особености на пострадалите лица от различни етноси.
- Консултантите спазват конфиденциалност.
- В случай на висок риск за живота и здравето на пострадалото лице, се нарушава конфиденциалността с негово съгласие или при режим на уведомяване.
- Консултантите спазват и прилагат нормативната база при защита от домашно насилие и Координационния механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от

- домашно насилие;
- Консултантите имат деескалиращо поведение при всяка среща с извършител на домашно насилие.
- Консултантите следят за най-добрия интерес на детето в контекст на противоречив интерес на родителя.
- Консултантите изготвят оценки и доклади в хода на предоставяне на услугите, които се предоставят на компетентни органи при поискване.

Подготовка на специалистите в Консултативен център

Според вида на предоставяните услуги има специфични изисквания към консултантите с различна професионална идентичност – психолози, социални работници и юристи.

Всички консултанти в Консултативния център преминават задължителни обучения, които са специфични за работата при случаи на домашно насилие.

- Същност на домашното насилие, форми на домашно насилие, рискови фактори, оценка на риска, травма от преживяно насилие, траурна реакция, суицидни риск и суицидно поведение;
- Потребности и преживявания на пострадалите от домашно насилие лица. Типични поведенчески реакции, амбивалентност в поведението;
- Умения за подкрепа и консултиране на хора с травматичен опит от преживяно насилие;
- Придобиване на умения за работа в ситуация на криза и висок риск: осъществяване на кризисна интервенция за пострадали от домашно насилие лице;
- Умения за деескалация на агресивно поведение и конфликт
- Запознаване със следните нормативни и ненормативни документи :
 - Закон за защита от домашно насилие;
 - Правилник за прилагане на ЗЗДН;
 - Закон за закрила на детето;
 - Координационен механизъм за помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие;
 - Алгоритъм за оценка на риска на МВР;
 - Координационния механизъм при насилие на деца ;
 - Закон за социалните услуги;
 - Семейен кодекс;
 - Закон за правната помощ;
 - Други

Всички консултанти в Консултативен център имат право на ежегодни поддържащи обучения :

- Периодични надграждащи обучения, съобразени с потребностите на екипа с цел подобряване на работата със специфична проблематика или определени групи лица;
- Периодични надграждащи обучения по заявка на екипа във връзка с актуализация на нормативна база, касаеща работата по случаи на домашно насилие

- Консултантите получават минимум два пъти месечно групова супервизия, която гарантира поддържане качеството на предоставяната услуга, повишаване уменията и знанията на екипа чрез учене от опита и превенция на професионалното прегаряне.

Всички консултанти в Консултативен център имат право на ежеседмична супервизия.

Супервизията за екипа в консултативния център има за цел да разшири и повиши професионалната компетентност; да предостави възможност за споделяне и обсъждане на трудни работни ситуации; да осигури и качеството на работа; да поощри комуникацията и на съвместната работа;

- Супервизията се предоставя на мултидисциплинарния екип по случая в екипен формат;
- Супервизията се предоставя в групов формат за членове на екипа на Консултативния център;
- Супервизията се предоставя в индивидуален формат

В Консултативен център за лица, пострадали от домашно насилие_ се предоставят специализирана услуга, включваща социално, психологическо и правно консултиране, самостоятелно или комплекс от услуги и или специализирана програма.

Предвид административното деление на области в България, данните относно брой население, домашното насилие и наличната инфраструктура се определя капацитета на Консултативния център. Взимат се под внимание данните относно съдебните дела по ЗЗДН, разгледани в районен и окръжен съд, постановените решения и вида на мерките в тях, за последните 3 календарни години. Под внимание се взема също и „коефициент на издадени заповеди за защита по ЗЗДН по административни области на база брой население“ по данни от Националния статистически институт и база ЕСГРАОН. На база на този капацитет се определя и вида и броя на специалистите, които ще работят в услугата.

Минималният необходим персонал за функциониране на консултирането е психолог, двама социални работници и юрист. Препоръчителни длъжности са администратор и сътрудник.

Специализирана услуга

Защитено жилище

(Предоставянето на социално, психологическо и правно консултиране и специализирани програми за възстановяване и/или защита на лица или деца, жертви на домашно насилие или свидетели в защитено жилище)

I. Определение

Защитеното жилище е специализирана услуга за защита на пълнолетни лица и техните деца, пострадали от домашно насилие, която предоставя временно настаняване в безопасна и сигурна среда. Престоят в защитено жилище значително подобрява управлението на кризисни емоционални състояния; насърчава социалната стабилизация; помага за справяне с травми и осигурява благоприятна среда за реинтеграция след преживени тежки инциденти. В рамките на защитеното жилище пострадалите лица и техните деца споделят ежедневието си с други лица, които са били жертви на домашно насилие. Съвместната среда насърчава чувството за подкрепа и солидарност, предоставя безопасно пространство за размисъл върху травматичните преживявания и възможности за взаимна помощ.

II. Цел

Гарантиране на безопасност и сигурност чрез спешно настаняване на защитено място за високо рискови случаи, при които обезопасяването е невъзможно в обичайната им среда на живот.

III. Целева група:

- Пълнолетни лица, пострадали от домашно насилие по смисъла чл. 2 ал. 1 и ал. 3 от Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН);
- Деца, пострадали от домашно насилие в т.ч и по смисъла на чл. 2 ал. 2 от ЗЗДН, настанени с родител/настойник/попечител/други лица, които полагат грижи за детето.

Лицата и децата, които са пострадали от домашно насилие са група със специфични и комплексни потребности, свързани с непосредствената им защита. Гарантирането на безопасност и сигурност на лица с висок риск за здравето и живота е първостепенна задача на услугата „защитено жилище“. Услугата предоставя спешно и своевременно настаняване на сигурно и безопасно място по всяко време на денонощието. Престоят в защитено жилище подпомага овладяването на кризисното емоционално състояние; постигане на социална стабилизация; преодоляване на травмата; създава условия за реинтеграция, след преживените тежки инциденти. На територията на защитеното жилище, лицата и техните деца съжителстват с други лица пострадали от домашно насилие. Това обстоятелство дава усещане за подкрепа и солидарност, пространство да преосмислят травматичния си опит и възможност за взаимопомощ.

IV. Принципи

- Застъпничество на пострадали лица - водещият принцип в работата с пострадалите лица в защитеното жилище е строго ангажиране със застъпничеството за правата им и подкрепа за независим и достоен живот.
- Право на самоопределяне - важно е да се уважава правото на пострадалите лица сами да взимат решенията за живота си и те да бъдат уважавани. Това е начин да се спре цикъла на насилие.
- Денонощен достъп – пострадалото лице, което бяга от домашно насилие, няма много възможности за изход от дома. Понякога шанса да се спаси е еднократен, затова достъпа до защитеното жилище е денонощен.
- Конфиденциалност - без съгласието на пострадалото лице не се дава информация нито в защитеното жилище, нито извън него. Изключение се прави само при заплаха за живота и здравето на лицата и децата.
- Работа в екип – Персоналът на услугата работи в екип и информацията се предава между дежурните специалисти постоянно и интензивно. Всеки детайл от динамиката на конкретния случай има значение за безопасността на пострадалите лица.
- Демократичните структури на управление – Защитеното жилище е място, където пострадалите от домашно насилие се учат да възвърнат автономността и контрола над собствения си живот. Управлението на услугата предполага правила, в които настанените имат възможност да участват активно в планирането на собствения си живот и в управление на ежедневието в услугата.

V. Вход

1. Информирание и насочване към услугата

- Всяко лице, пострадало от домашно насилие, може да се обърне директно към услугата по всяко време на денонощието;
- Националната телефонна линия за помощ на лица, пострадали от домашно насилие или в риск насочва към защитени жилища на цялата територия на Република България;
- Дирекции „Социално подпомагане“ информира пострадалите лица за защитените жилища на територията на общината без да се посочва точен адрес на защитеното жилище;
- Районни управления на МВР информират и насочват към защитени жилища по район без да се посочва точен адрес на защитеното жилище;
- Районите съдилища информират за защитени жилища в съдебния район без да се посочва точен адрес на защитеното жилище;
- Болници, здравни услуги и медицински структури може да информира и насочва към защитени жилища без да се посочва точен адрес на защитеното жилище;
- Чрез специализираните и социалните услуги се информират и насочват към защитени жилища;
- Органите на местната администрация информират и насочват към защитени жилища;
- Обществените посредници – местни омбудсмани в общините могат да информират и насочват към защитени жилища без да се посочва точен адрес на защитеното жилище.

2. Условия за прием в защитено жилище на пострадали лица от домашно насилие
- В защитено жилище могат да се приемат лица, които са се заявили сами, че са пострадали от домашно насилие;
 - Пострадалите лица могат да бъдат приети в защитено жилище след като са се заявили като жертви на домашно насилие пред държавните органи и организациите по ЗЗДН и след като са ги насочили към защитеното жилище, в зависимост от спецификата на случая;
 - В защитеното жилище се приемат лица 24 часа в денонощието;
 - За всяко прието лице се съставя протокол, който се подписва при приема от дежурния служител в защитеното жилище, от една страна, и от лицето, от друга страна. Протоколът се вписва в дневника за приемане в защитеното жилище;
 - В срок 24 часа от приемането на лицето се уведомят органите на МВР. При изпълнение на служебните си задължения, полицейските служители могат да посещават защитените жилища съобразно функционалната си компетентност;
 - При прием на дете свидетел или пострадало от домашно насилие, незабавно се уведомява и Дирекция „Социално подпомагане“ по адрес на защитеното жилище;
 - Дирекция „Социално подпомагане“ по адрес на защитеното жилище се уведомява и при настанени лица, които попадат в обхвата на чл. 8, ал. 1, т.4, б. „б“ от ЗЗДН.

VI. Процедура по предоставяне на услугата

Предоставянето на специализираната услуга „Защитено жилище“ се организира по отделно за пострадали от домашно насилие жени и за пострадали от домашно насилие мъже, като задължително се осигурява безопасност на пострадалото лице, чрез запазване в тайна на адреса на защитеното жилище.

Срок за настаняване

Пострадалото лице и неговите деца се настаняват в защитеното жилище с максимален срок на престой до 12 месеца. Удължаването на срока е допустимо (не повече от 6 месеца еднократно) при извънредни обстоятелства, породени от риск за живота и здравето на пострадалите лица, който не е преодолян към изтичане на крайния срок.

В хода на настаняването

Пострадалите лица се приемат от професионалист, служител в защитеното жилище. Според работния график на специалистите на услугата, първата консултация за лицето се предоставя незабавно или до няколко часа от настаняването. Самото настаняването в защитеното жилище може да се окаже смущаващо и объркващо преживяване. Поради тази причина е необходимо подкрепата в началния етап да бъде интензивна. На пострадалото лице се дава контакт на служител (по възможност служителят в услугата, който го е приел и е провел първата консултация) за въпроси и обсъждания. Не бива да се подценява стресът, причинен от кризисната ситуация в т.ч настаняването, с който пострадалите лица и децата се борят. Непознатата обстановка и множество нови лица усилват стресовото преживяване и това е необходимо да се отчита.

Децата наложително се информират по достъпен спрямо възрастта им начин за това къде се намират и какво предстои да се случи в услугата.

Спешни действия при настаняване

В рамките на първоначалния прием се прави:

- оценка на неотложните нуждите – здравни, емоционални и социални нужди;
- оценка на риска за живота и здравето на пострадалите лица с планиране на сигурността и осигуряването на безопасност;
- въвеждане на правила и ред на престой в защитеното жилище.

Етапът на адаптация представлява период, в който пострадалото лице се запознава с услугата и екипът от специалисти; отпуска се след свръхмобилизация; свиква с начина на живот в защитеното жилище; завръща се към своите нужди и грижи и започва да обмисля решения за стъпки, които ще предприеме. Етапът на адаптация може да продължи от няколко часа до няколко дни или дори седмици. По време на този етап пострадалото лице трябва да реши дали да остане в услугата, дали да не отиде другаде и какви действия да предприеме. Пострадалото лице е необходимо да знае, че взимането на решение зависи изцяло от него и има право на това. То трябва да знае, че винаги може да се върне в защитеното жилище, дори ако междувременно се е връщало при извършителя. В случай, че реши да се върне при извършителя на насилие, е необходимо пострадалото лице да бъде предупредено за рисковете и да се обсъди въпроса за безопасността. Заедно с него се разработва план за сигурност и възможностите да получи помощ. Особено важно е на този етап пострадалото лице да получава интензивно и внимателно консултиране по всички въпроси.

По време на престоя пострадалите лица и техните деца се предоставя индивидуална подкрепа и грижа, според установените потребности в хода на оценката на случая и изготвения на нейна основа план за работа.

Оценка на случая – Тя се изготвя от водещия специалист на случая. Тя включва оценка на неотложните нужди, оценка на риска и оценка на психичното функциониране и актуално състояние на пострадалото лице. Направената оценка на случая се споделя и коментира с пострадалото лице и заедно с него се прави план за работа по случая. Пострадалото лице има право да сподели и запише свой коментар на оценката, с който могат да се съобразят специалистите в нейния финален вариант. Преценяват се наличието на ресурси у пострадалото лице за справяне с кризата и за следване на плана;

Кризисна интервенция - чрез кризисното консултиране, което се осъществява от психолог/социален работник, пострадалото лице интензивно се подпомага в процеса на справяне с кризисната ситуация. В процеса на консултиране се идентифицират факторите, довели до кризисното събитие, ресурсите за справяне и се планират следващи етапи на работа.

Психологическо консултиране – консултирането е една от ключовите услуги, които се предоставят в защитеното жилище. То е елемент в оценката на риска и цели осмисляне на историята на насилие, довела до настаняването. В рамките на психологическото консултиране пострадалото лице, получава и информация относно етапите на възстановяване, обичайните симптоми, породени от преживяното насилие и

очакваните бъдещи реакции. На пострадалите лица се предоставя подкрепа в процеса на създаване на устойчива самооценка и самоопределяне, които са били увредени в хода на домашното насилие. Необходимо е пострадалото лице да осъзнае и почувства, че има силата и правото да избира и да взема отговорни решения за собствения си живот. Споделянето на преживяното насилие е друг важен аспект в хода на консултирането. Споделянето на емоции с негативен заряд носи емоционално облекчение. Пострадалите лица се насърчават да споделят свободно, без да бъдат подлагани под натиск и фокусирани да говорят за травматични преживявания.

Социално консултиране и подкрепа - специалистите в защитеното жилище оказват практическа помощ на пострадалите лица при решаване на административни задачи. Специалистите придружават лицата и техните деца в случаите на нисък социален и друг капацитет, до МВР, съд, прокуратура и други институции и ги подпомагат при подготовка за правните процедури. Пострадалото лице се придружава при съдебни изслушвания, с цел да се предотврати повторно травматизиране и виктимизиране. Според директивите на Европейския съюз, всяко пострадало лице има право на информация и помощ по време на съдебните наказателни преследвания.

Правното консултиране – екипът на защитеното жилище осигурява правно консултиране. Юрист, който провежда правното консултиране, може да е част от екипа. Друг възможен вариант е срещата с юрист да е организирана, като мултидисциплинарна работа по случая и да се предоставя от договорен адвокат, както и от адвокат от Националното бюро за правна помощ. От първостепенно значение е при настаняване в защитеното жилище пострадалото лице да получи първоначална юридическа консултация. Тя е ориентирана към възможността пострадалото лице да поиска защита от съда с молба по ЗЗДН. . Юристът информира лицето за неговите права по ЗЗДН и пострадалото лице в кратък срок взема решение дали да подаде молба за постановяване на мерки за защита от съда. Пострадалото лице описва всички събития, свързани с домашното насилие и юристът го подпомага в подготовка и оформянето на молбата за защита (вкл. декларация по чл.9, ал. 3 от ЗЗДН). Юристът консултира пострадалото лице и относно други нормативни актове, които касаят правата на пострадалите от домашно насилие, като Семейен кодекс, Закон за закрила на детето, Закона за социалните услуги, Закон за защита от дискриминация, Закон за равнопоставеност между жените и мъжете и други.

Работа в група - е важно допълнение към индивидуалното консултиране, защото дава възможност на пострадалите лица да осъзнаят, че домашното насилие е широко разпространен социален феномен и пострадалите преживяват аналогични ситуации и емоции. Групите за споделяне или групите, сформирани по конкретна тематика са място, където пострадалите лица дискутират теми, свързани с насилието или конкретни въпроси, които са от практическо значение за тях. В допълнение към индивидуалното консултиране, работата в група е средството в помощ на лицата да опознаят себе си и социалната си среда, в която са попаднали. Затова е важно участниците в групата да развият отговорност към груповия процес. Обсъжда се и съвместното живеене в общ дом, ползването на обща кухня, баня и др. Редовните срещи на групите дава възможност да се поддържа климат на разбирателство и сътрудничество и регулират отношенията в защитеното жилище.

По време на престоя в защитеното жилище

1. В Защитеното жилище се води следната задължителна документация:
 - дневник за приетите лица;
 - регистрационна карта за настаненото лице;
 - лично дело на настаненото лице;
 - книга с протоколите от заседанията на екипа от специалисти.

2. Личното дело на всяко настаненото лице в защитеното жилище съдържа:
 - попълнена анкетна карта с личните данни;
 - психологическа характеристика на лицето;
 - оценка на случая;
 - предписание за необходимото лечение и терапия;
 - индивидуална програма/план за оказване подкрепа на жертвата;
 - заключителен доклад при приключването на престоя в защитеното жилище.

3. Пострадалите лица и деца имат право на:
 - нормални условия за пребиваване и лична хигиена;
 - храна и медикаменти;
 - достъп до спешна медицинска и психологическа помощ;
 - правна помощ.

Критерий за приключване на престоя в защитено жилище

Основен критерий за напускане на защитеното жилище е постигнатата безопасност и сигурност. Напускането на защитеното жилище е значима стъпка за всяко пострадало лице. Това е един нов старт в живота и трябва да бъде подготвен добре. Специалистите на защитеното жилище е необходимо да помогнат на пострадалите лица и техните деца след напускането да бъдат в сигурна среда, да имат капацитет да се грижат за себе си самостоятелно и да могат да посрещат нуждите си.

- План за сигурност – трябва да е изработен спрямо условията на живот извън защитеното жилище. В случай на постановени мерки за защита по ЗЗДН съответните институции трябва да бъдат официално информирани;
- Постоянни приходи – Пострадалото лице, трябва да има приходи, които правят неговия живот независим и могат да гарантиран живот извън зависимостта на извършителя на домашно насилие ;
- Надеждно жилище – Пострадалото лице да има осигурено жилище (временна квартира или собствено жилище), където може да се настани след напускането;
- Осигурени детска градина или училище, медицинска помощ и др.;
- Договорена последваща подкрепа за пострадалото лице – психологическа и социална подкрепа от страна на специализирана или социална услуга;

VII. Принципи и ценности на услугата при настаняване на деца

- Гарантиране на най-добрия интерес на детето, съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето;
- Зачитане на достойнството и личността на детето;
- Уважение към личната история, етническата и културна идентичност на детето;
- Подпомагане на детето за вписването му в социалната среда;

- Спазване правото на детето на свобода и изразяване на мнение.

VIII. Минимални стандарти за качество на услугата

- Инфраструктурата на защитеното жилище да е обезпечена със системи за сигурност и да има ограничен достъп за външни лица (контрол на достъпа);
- Информация за местонахождението и адреса на услугата не са публични;
- Всички услуги в защитеното жилище са безплатни за настанените лица и деца
- Достъпна транспортна инфраструктура, която да осигури лесно придвижване на пострадалите лица до услугата и да дава възможност за социална активност;
- Пострадалото лице има право да получи подкрепа, която не зависи от това дали има жалба до МВР или молба по реда на Закона за защита от домашно насилие;
- Служителите от МВР при необходимост от взаимодействие със служители на защитени жилища използват телефоните в оперативно-дежурните центрове и оперативно-дежурните части на СДВР и ОДМВР;
- Пострадалите лица имат право на достатъчно време да осмислят възможните варианти за себе си, преди да вземат решение относно бъдещите си действия;
- Пострадалите от домашно насилие получават еднаква грижа и подкрепа, независимо от обстоятелствата на извършеното насилие, юридически и/или социален статус;
- Предоставя се възможност пострадалите лица и децата да се справят с травмата от преживяното насилие, да прекъснат цикъла от насилие, да си възвърнат самочувствието и да положат основите на самостоятелен и независим живот в условия на сигурност;
- Осъществява се съдействие за гарантиране на основните човешки права за физическа и психическа неприкосновеност;
- Осигурява се медицинска грижа на територията на защитеното жилище при необходимост;
- Денонощен режим на работа;
- Защитеното жилище се управлява според утвърдена вътрешна методика за предоставяне на услугата и Правилник за вътрешния ред,

IX. Подготовка на специалистите

Всички специалисти на защитеното жилище преминават задължителни обучения, които са специфични за работата при случаи на домашно насилие.

- Същност на домашното насилие, форми на домашно насилие, рискови фактори, оценка на риска, травма от преживяно насилие, траурна реакция, суицидни риск и суицидно поведение;
- Потребности и преживявания на пострадалите от домашно насилие лица. Типични поведенчески реакции, амбивалентност в поведението
- Умения за подкрепа и консултиране на хора с травматичен опит от преживяно насилие;
- Придобиване на умения за работа в ситуация на криза и висок риск: осъществяване на кризисна интервенция за пострадали от домашно насилие лице;
- Умения за деескалация на агресивно поведение и конфликт
- Запознаване със следните нормативни и ненормативни документи :

- Закон за защита от домашно насилие;
- Правилник за прилагане на ЗЗДН;
- Координационен механизъм за помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие;
- Алгоритъм за оценка на риска на МВР;
- Координационния механизъм при насилие на деца ;
- Закон за социалните услуги;
- Семейен кодекс;
- Закон за хората с увреждания;
- Закон за защита от дискриминация;
- Закон за равнопоставеност на жените и мъжете;
- Закон за правната помощ;
- Други.

Всички специалисти на защитено жилище имат право на ежегодни поддържащи обучения:

- Периодични надграждащи обучения, съобразени с потребностите на екипа с цел подобряване на работата със специфична проблематика или определени групи лица;
- Периодични надграждащи обучения по заявка на екипа във връзка с актуализация на нормативна база, касаеща работата по случаи на домашно насилие

Всички специалисти на защитено жилище имат право на ежеседмична супервизия.

Супервизията за екипа в защитеното жилище има за цел да разшири и повиши професионалната компетентност; да предостави възможност за споделяне и обсъждане на трудни работни ситуации; да осигури и качеството на работа; да поощри комуникацията и на съвместната работа;

- Супервизията се предоставя на мултидисциплинарния екип по случая в екипен формат;
- Супервизията се предоставя в групов формат за членове на екипа на Защитеното жилище;
- Супервизията се предоставя в индивидуален формат.

X. Екип на услугата Защитено жилище

Съобразно административната област в Република България, данните относно брой население, домашното насилие и наличната инфраструктура се определя капацитет на конкретната услуга „Защитено жилище“. Отчита се и функциониране или отсъствието на социална услуга „Подслон за лица пострадали от домашно насилие“. При определяне на капацитета на услугата „защитено жилище“ се взимат под внимание данните относно съдебните дела по ЗЗДН, разгледани в районен и окръжен съд, постановените решения и вида на мерките в тях, за последните 3 календарни години, както и броя на регистрираните престъпления в условията на домашно насилие, съгласно ЕИСПП. Под внимание се взема също и „Коефициент на издадени заповеди за защита по ЗЗДН по административни области на база брой население“ по данни от Национален статистически институт и база ЕСГРАОН. На база на капацитета на услугата „защитено жилище“ се определят вида и броя на специалистите, които ще работят в услугата.

Екипът на „защитеното жилище“ се състои от социални работници, психолог, юрист , служебно избран общопрактикуващ лекар от РЗОК , специалист „социален случай“

Работещите в защитено жилище се задължават да спазват нормативните изисквания за защита на личните данни, станали им известни при или по повод изпълнение на служебните им задължения.

Екипът от специалисти се подбира по вътрешна процедура с критерий за прием и назначаване, като се изследват кандидатите за пригодност.

Специализирани програми

за предоставяне на специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева за извършители на домашно насилие, които включват социално и психологическо консултиране

Определение

Специализираната програма за преодоляване на агресията и справяне с гнева за извършители на домашно насилие, които включват социално и психологическо консултиране предполага придобиване на нова нагласа и разбиране на насилието като неприемлив модел на поведение, чрез осъзнаване на собственото агресивно поведение спрямо лицата посочени в чл. 3 от Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН). Тя е свързана с придобиване на социално приемливи форми на поведение за решаване на конфликти и спорове, без използване на агресия.

Специализираната програма е дейност, която има за цел да намали риска от повторно извършване на домашно насилие чрез предоставяне на насоки, подкрепа и ресурси на лица, които са извършили домашно насилие.

Целева група

- Извършители на домашно насилие с влязла в сила съдебна мярка по Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН);
- Доброволно заявили се лица.

Вход в услугата

Критериите за включване в Специализираната програма имат задължителен характер, определящ успешното ѝ реализиране. Критериите са съобразени с интензивността на програмата, продължителността и мястото на провеждането ѝ.

- Влязло в сила съдебно решение с посочена съдебна мярка по чл.5 ал.1 т.6 от ЗЗДН;
- Подкрепяща среда, семейство или приятелски кръг;
- Отсъствие на сериозни психични разстройства и медицински проблеми (алкохолна зависимост, злоупотреба с наркотици и опиати, злоупотреба с психоактивни вещества, други)

Цели

- Преодоляване на агресивното поведение и предотвратяване на рецидива от извършване на агресивни и насилствени действия;
- Мотивиране на извършителя на домашно насилие към позитивна личностна промяна;

- Повишаване на социалната компетентност;
- Промяна на нагласи в стереотипните модели на поведение, пораждащи агресивно поведение по отношение на лица във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка и всички посочени лица в чл.3 от ЗЗДН.

Задачи:

1. Разбиране и признаване на въздействието на домашното насилие върху жертвите и последствията от агресивно поведение.

2. Осъзнаване на собствените агресивни и стереотипни модели на поведение и идентифициране на причините за тяхното възникване.

3. Придобиване на знания и умения за разпознаване и справяне с емоционалните провокации, които могат да доведат до актове на насилие.

4. Разработване на ефективни стратегии за справяне и техники за разрешаване на конфликти без използване на насилие.

5. Подобряване на социалната компетентност и насърчаване на отговорно и съпричастно поведение в междуличностните отношения.

6. Насърчаване на участието в програми за терапия и развитие на родителски умения за създаване на безопасна и подкрепяща семейна среда.

7. Насърчаване на положителна промяна в поведението и намаляване на риска от повторно извършване на домашно насилие.

Процедура за предоставяне

- Да се предлага в оптимални условия за корекционна, интеграционна и ресоциализираща работа с извършителите на насилие;
- Да се използват специализирани методи и инструменти за оценка на психологическия и социален статус на извършителя, оценка на потребностите, планиране и управление на случай;
- Да се реализират комплексно индивидуални и групови дейности, както и посредничество между извършителя на домашно насилие и съществуващите социални системи;
- Всички интервенции в рамките на Специализираната програма да бъдат ориентирани към постигането на конкретни резултати в зависимост от наличните ресурси и необходимото за това време;
- Ролята на всеки специалист да бъде ясно дефинирана.

На всеки етап от реализацията на Специализираната програма се дава приоритет на безопасността на жертвите.

Минимални стандарти

ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ И БЛАГОПОЛУЧИЕ НА ПОСТРАДАЛИТЕ

Връзка и подкрепа с пострадалото лице

Специализираната програма за извършители си сътрудничи с услугата за пострадалото лице, която предлага навременна, индивидуално съобразена подкрепа на жертвата, като смекчава всички рискове, които могат да възникнат от личната ангажираност на извършителя в услугата.

Индикатори:

Специализираната програма за извършители тясно си сътрудничи с услугите за пострадали лица под различни форми, като наема директно професионалисти и си сътрудничи с услуга, която предоставя подкрепа за пострадалото лице

На всички партньори или бивши партньори, които са изложени на риск от насилие, се предлага контакт и подкрепа.

На пострадалите лица се предоставя информация за Специализираната програма за извършителя, рисковете са адекватно оценени и управлявани и се предлага помощ за тях. Контактът с пострадалите лица включва насочване към подходящи услуги, ако организацията не предоставя директно това.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали приоритизират идентифицирането на всички потенциални рискове по време на фазата на прием в програмата, както и непрекъснато оценяват риска по време на нейната продължителност.

Специализираната програмата за извършители и услугата за пострадали уведомяват компетентните институции за всички новоидентифицирани или появили се жертви и рискове от насилие.

Участието на пострадалите в услугите за контакт и подкрепа е доброволно. Тяхното споразумение или отказът от участие няма отношение към участието на извършителите в специализираната програма и няма последствия за тях.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали оценяват потенциалните рискове, свързани с контакт с пострадалите и прилагане на мерки за минимизиране на тези рискове.

Чрез тях се изследват мислите и чувствата на извършителя по отношение на контакта с пострадалите и подкрепа, като това дава информация за процесите за оценка и управление на риска.

Подкрепата за пострадалите лица е достъпна през целия период на специализираната програма за извършители, включително последващата фаза. Интервенцията е насочена към посрещане на потребностите на пострадалите и очаквани нива на риск. Контактът с оцелели пострадали от домашно насилие се извършва минимално във фаза на прием, на всеки три месеца по време на програмата и в края на специализираната програма за извършителя.

Фокусиране върху децата

Специализираната програма за извършител разпознава децата, като жертви на домашно насилие/насилие от интимен партньор и разполага с мерки за идентифициране и управление на рисковете за деца и подкрепя тяхното благополучие.

Индикатори:

Специализираната програма за извършители се прилага с ясното разбиране, че децата винаги са засегнати от домашно насилие или от насилие в интимната връзка.

В някои случаи насилието може да бъде извършено директно срещу деца, докато в други случаи, децата могат да станат свидетели на насилие, извършено срещу техните майки. Изследванията показват, че въздействието и последствията върху децата са сходни, независимо от това. В резултат на това тези стандарти подчертават, че в семейства с домашно насилие или такова в партньорска връзка, децата винаги са жертви.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали лица идентифицират всички деца, които могат да бъдат засегнати от поведението на извършителя, включително деца, живеещи с извършителя (биологични или по друг начин), деца, живеещи с (бивш) партньор на извършителя, деца, посещаващи извършител или негов (бивш) партньор, биологични деца, отчуждени от извършителя, и други.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали оценяват вредата или потенциалната вреда за децата и има вътрешни и външни процедури за защита на децата.

Чрез програмата се разпознава въздействието на насилието на извършителя върху неговия родителски капацитет.

Със специализираната програма за извършителите има процедури за идентифициране на потенциални рискове, които техните дейности биха могли представляват за деца, както и мерки за справяне с тези рискове.

Специализираната програма за извършители и услугите за пострадали улесняват достъпа на децата до различни услуги в общността, които подкрепят тяхното възстановяване и благополучие.

Специализираната програма за извършители си сътрудничи със съответните професионалисти в общността, които играят роля в защитата на децата. По този начин те се фокусират върху отговорността на извършителите и върху всички въпроси, свързани с децата.

Споделяне на информация и вземане на решение

Специализираната програма за извършители има ясни писмени процедури за обмен на информация между Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали лица, като се дава приоритет на безопасността на пострадалите.

Индикатори:

Сътрудничеството и споделянето на информация между Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали лица се осъществява чрез непрекъснати и съвместни процедури.

Обменът на информация между Специализираната програма за извършител и услугата за пострадалото лице включва информация, свързана с оценката и управлението на риска от насилие, както и резултатите от програмата.

Обменът на информация се осъществява на съвместна среща, чиято честота зависи от нивата на риск и спецификата на случая. Най-малко това се случва във фазата на прием, на всеки три месеца по време на Специализираната програма и преди нейното приключване.

В случаите, когато пострадалите не приемат предложения контакт и подкрепа, програмите продължават и имат отговорност да дават приоритет на тяхната безопасност и благополучие. Съвместните срещи с услугата за пострадали лица могат да дадат смисъл в тези случаи, тъй като експертизата им може да бъде ценна за управление на риска, оценки и създаване на план за управление на рисковете. Въпреки това Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали лица могат съвместно да обмислят необходимостта и честотата на срещите.

Подробни протоколи се водят по време на съвместни срещи, съхраняват се в досие и отразяват текущия риск. Взетите решения се споделят и документират заедно с професионалиста или услугата, отговорна за последващи действия. Документиране на срещата включва преглед на предишни точки за действие.

В случай на непосредствен риск от повторение на насилието, извършителят и пострадалият се информират незабавно и се предприемат действия за управление на риска. Всички действия и резултатите се записват в досието.

Извършителите и пострадалите се информират:

- за процедурите за обмен на информация;
- за това, че техните досиета могат да бъдат предоставени по искане на правораздавателни и правоохранителни органи, както и на органите на дирекция „Социално подпомагане“, за целите на акредитация или оценка;
- за всички потенциални рискове, както и включително при невявяване на извършителя, че се отстраняване от програмата;
- че и на пострадалите лица ще бъде предложена услугата, без да се съобщава, дали я приема.

С извършителя и пострадалото лице се подписва формуляр за информирано съгласие.

Извършителите са информирани, че услугата за пострадали ще бъде предложена на партньорите им. Не се споделя обаче информация дали пострадалото лице е приело подкрепата или подробности около нея.

ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Оценка на риска

Специализираната програма за извършители и услугите за жертвата се ръководят от актуалната оценка на риска, като използват различни източници на информация и структуриран подход за професионална преценка.

Индикатори:

Оценката на риска е непрекъсната дейност през целия период на интервенцията. Тя се прилага и за случаи, в които рискът вече е оценен от друга институция, в съответствие със законодателството.

Оценката на риска се отнася до систематична оценка на вероятността и сериозността на бъдещето нараняване или насилие, възникващо в насилствена връзка. Тя включва анализ на различни фактори (статични и динамични), за определяне на потенциалната опасност за жертвите и за информиране на подходящи стратегии за намеса.

Оценката на риска има за цел да подобри безопасността за пострадалите лица и насочва професионалистите при вземането на информирани решения относно нивото и вида на необходима намеса за смекчаване на потенциално насилие и вреда.

Оценката на риска включва всички идентифицирани пострадали лица, включително риска за децата.

Процесът на оценка на риска се информира от множество източници, извършител, жертва, препащане, юридическо лице (ако има такова) и други институции. Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали събират данни от всички налични източници.

Първоначалната оценка на риска се извършва във фазата на прием и дава информация за решението и пригодността на извършителя за програмата. Специализираната програма за извършители и програмата за пострадалите лица, провеждат независими оценки, като се свързват със съответните им клиенти (извършители и оцелели), последвано от съвместна оценка на риска в обща среща.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали използват същия или сравним инструменти за оценка на риска, за да се приведе в съответствие информацията и да се осигури по-реалистична и цялостна картина на риска.

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадали прилагат структурирана професионална преценка за идентифициране на рисковете, като се използват инструменти за оценка на риска, които съдържат международно признати рискови фактори за извършителя и уязвимост на пострадалото лице. Има статични и динамични фактори, включени в анализа.

Структурираната професионална преценка е подход за оценка на рисковете от насилие, който съчетава основани на доказателства инструменти (които интегрират различни рискови фактори) с професионалната преценка на практикуващите, въз основа на техния професионален опит.

Управление на риска

Специализираната програма за извършители и услугата за пострадалото лице имат въведени мерки за управление на идентифицираните рискове за жертвите, независимо дали, чрез вътрешни процедури или в сътрудничество с външни организации и институции.

Индикатори:

Специализираната програма за извършители има писмени процедури за вътрешни комуникация (протоколи, записи и други документи) и външни (споделяне на информация с МВР, съд, прокуратура, дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“ и др.) за управление на идентифицираните рискове.

Специализираната програма за извършители информира и други заинтересовани институции относно риска. В случай на непосредствен риск от насилие, компетентните институции трябва да бъдат информирани незабавно.

Специализираната програма за извършители предприема действия за осигуряване на ефективно сътрудничество с други институции, участващи в Координационния механизъм за превенция и защита от домашно насилие по ЗЗДН (служби за подкрепа на жертви, МВР, съдилища, прокуратура, отдели за закрита на детето, здравни услуги и др.) и да бъдат част от координирания отговор на общността в страната.

Продължителност и структура на програмата

Специализираната програма за извършители е структурирана така, че да предоставя намеса, отговаряща на условията за допустимост с изричната цел да се спре насилственото поведение.

Индикатори:

Специализираната програма за извършител се предоставя за минимум 6 месеца (51 часа за група работни интервенции или 27 часа за индивидуални интервенции). Минималната продължителност на специализираната програма се определя по различен начин за предоставяне на програми групова работа и програми за индивидуална работа. Ако специализираната програма се изпълнява като групова интервенция, минималната продължителност е 51 часа: 3 часа за фазата на приемане (оценка), 48 часа за фазата на интензивна работа и закриване.

В случай, че се предоставя като индивидуални консултативни срещи, минималната продължителност е 27 часа: 3 часа за фазата на приемане (оценка), 24 часа за фазата на интензивна работа и затваряне.

Специализираната програма на извършителя се състои от ясно дефинирани фази: фаза на приемане (оценка), фаза на интензивна работа, заключителна фаза и последваща фаза.

Работата с извършители през всички фази на програмата се записва точно в отделни файлове, като част от общото досие.

Специализираната програма за извършители има критерии за отстраняване на извършителите, както и процедури за безопасно прилагане на спирания, включително отчитане на въздействието върху оцелелите. Всички решения и предприети действия се записват ясно в досието на всеки извършител.

В малките населени места услугата може да се предоставя в сградите на институции, работещи по ЗЗДН, с изключение на сгради на МВР.

Специализираната програма се предоставя по изключение в дистанционен формат за извършител, който живее постоянно извън пределите на Република България, установено с официални документи.

ФАЗА НА ПРИЕМАНЕ

Фазата на прием е фокусирана върху оценка на риска от насилие, установяване на работеща връзка, подкрепяйки мотивацията на извършителя и оценявайки тяхната допустимост за програма.

Фазата на прием се състои от една до две сесии. Броят на срещите съответства на времето, необходимо за постигане на целите на тази фаза – не по-малко от 3 астрономически часа (180 минути).

Резултатите от фазата на приемане с извършителя, услугата на пострадалото лице и референта се предоставя с междинен доклад на съда. С програмата се отчитат потенциалните рискове от споделянето на тази информация и се въвеждат мерки за смекчаването им.

ФАЗА НА ИНТЕНЗИВНА РАБОТА

Фазата на интензивна работа е насочена към спиране на актовете на насилие, като същевременно се гарантира безопасността на пострадалите лица.

Продължителността на специализираната програма е съобразена с нуждите на целевата група и не е по-кратка от 48 астрономически часа за групови интервенции или 24 астрономически часа за индивидуални интервенции.

Специализираната програма може да бъде в групов формат (отворен или затворен) и/или индивидуални срещи. Изборът на формат отразява нуждите на целевата група и увеличава максимално въздействието на програмата.

Когато Специализираната програма се предоставя в групов формат, размерът и структурата на групата дават възможност за ефективна работа и участие на всички свои членове.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ФАЗА

Заключителната фаза на Специализираната програма е предназначена да обобщи резултатите за извършителите и за подчертаване на изключителни области на риск, като и двете са определени съвместно от Специализираната програма за извършители и услугата за пострадалото лице.

Когато изпраща доклад на друга институция, Специализираната програма описва напредъка и резултатите, постигнати от извършителя. Посочват се и областите, в които има нужда от допълнителна работа или от неизпълнени области на риска.

Специализираната програма организира „изходна среща“ с извършителя, за да се обмислят резултатите на програмата, обсъждат се нерешени нужди, обяснява се последващата фаза и подкрепата за извършителите. Изходната среща може да се провежда в индивидуален или групов формат.

ПОСЛЕДВАЩА ФАЗА

Последващата фаза има за цел да подкрепи дългосрочната безопасност на оцелелите и да спре актовете на насилието, както и за разбиране на резултатите от Специализираната програма. Последващата фаза има задължителен характер.

Последващата фаза се състои от минимум две срещи в продължение на 12 месеца, следващи излизане от Специализираната програма. Сесиите могат да се провеждат във формат индивидуални или групови срещи и може да се провеждат присъствено, онлайн или по телефона.

КАЧЕСТВО И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Екип и организационно управление

Екипът от специалисти демонстрира и изгражда компетентност в предоставянето на безопасни и ефективни интервенции, чрез участие в редовно и текущо обучение и професионално развитие.

Индикатори:

Набиране и подбор на специализиран екип

Екипът на специализираната програма за извършители трябва да притежава специални знания, умения и ценности за работа с извършители на насилие и пострадали лица. Това изисква допълнително обучение за специфичния модел на работа при този вид специализирана програма.

Екипът от специалисти на специализираната програма за извършители трябва да участват в специализирано обучение преди да започнат работа. Темите на обучението включват дефиниране на домашното насилие и видовете малтретиране, произход на насилието, насилие срещу жени и мъже, пол и пресечната точка на пола, насилието в интимната връзка, мотивационно интервюиране, теория на интервенцията/теория на промяната, базисни познания за групови процеси, групова динамика, водене на групи, знания за травматични преживявания, справяне и оцеляване, базисни разбирания за добро живеене и социално включване, знания и умения за прилагане принципа на конфиденциалност, комуникативни умения и техники за интервенции, знания за наказателната и гражданско-правната система, оценка и управление на риска, защита на деца, психично здраве и проблеми при злоупотребата с вещества, емоционална регулация, програма за изпълнение във всички фази (приемане, интензивна работа, затваряне и последващи действия), межкултурна чувствителност, осъзнатост и други.

Специалистите в екипа получават обучение на работното място.

При създаването на нови програми или при значително увеличение на броя на програмите, които се предоставят, може да се въведат подходящи форми за наставничество и подкрепа на новоназначени специалисти.

Екипът от специалисти получава най-малко 16 часа профилирано обучение годишно по теми, свързани с тяхната работа.

Екипът от специалисти има ясно дефинирани роли и отговорности.

Важно е да се обмисли каква роля играе пола на професионалистите, работещи с извършителите, тъй като програмите трябва да насърчават равенството между половете и да се фокусират върху трансформацията на патриархални структури. Програмите трябва да намерят начини да гарантират, че гласовете на жените се признават и чуват и че програмите не се превръщат в пространства само за мъже. Присъствието на жени специалисти може да помогне на извършителите да идентифицират собствените си стереотипи и вярвания. По същия начин специалисти мъже могат да моделират равенството и уязвимостта, докато екипите със специалисти от двата пола могат да моделират уважителни отношения. Най-успешният подход да се постигне това е да има в екипа мъже и жени. Въпреки това, програмите могат да прилагат различни подходи, за да работят към едни и същи принципи, в зависимост върху техния контекст. Например, ако не е възможно да се сформират съвместни екипи поради липса на мъже, в Специализираната програма за извършители може да има две жени специалисти, с мъж специалист, който да се присъединява към сесии по определени теми (като мъжественост или сексуалност). Важно е културният контекст да не се използва, като оправдание за изключване на жените от роли на специалист (т.е. твърдение, че мъжете в определена общност няма да искат да се ангажират с жени специалисти).

Равенството между Специализираната програма за извършител и услугата за пострадали лица се гарантира във всички аспекти, като условия на труд и заплата. Равенството е ценност, която трябва да се проявява във всички аспекти на работата. Специализираната програма за извършители трябва да отразяват динамиката на властта между програмата и услугата за пострадалите лица и да насърчават равенството. В

случаите, когато услугата за пострадали и Специализираната програма за извършители се предоставят от една и съща организация, това може да се постигне чрез осигуряване на равенство в условията на труд, като например договорни споразумения и заплати. В случаите, когато услугата за пострадали лица се предоставя от външна организация, Специализираната програма за извършители може да инициира дискусии относно равенството между тези две организации, да се застъпват за равни условия, да подкрепят организациите за подкрепа на жените в усилията им за по-добри условия на труд и други подобни.

Ресурси

Специализираната програма за извършител и интервенцията за подкрепа на жертвите разполагат с подходящи ресурси за изпълнение на интервенциите.

Индикатори:

Специализираната програма за извършители и помещенията за обслужване на пострадалите са достатъчни за изпълнение на дейности и дават възможност за поверителност на своите клиенти.

Специализираната програма на извършителя и услуга за пострадалите имат сигурно място за съхранение на програмната документация.

Екипът на специализираната програма за извършители и услугата за пострадали разполагат с достатъчно време и ресурси за провеждане на интервенцията в съответствие с установения модел на работа.

Екипът включва минимум един социален работник, двама психолози с психотерапевтична насоченост (групов терапевт) и юрист. Препоръчителни длъжности са администратор, сътрудник, медицинско лице.

Помещенията, в които се работи осигуряват достатъчна сигурност и безопасност на екипът от специалисти.

СУПЕРВИЗИЯ

Супервизия – индивидуална и групова е задължително условие за качествена работа.

За спазване на висок професионален стандарт на изпълнение на дейността на консултативния център от ключово значение е осигуряването на професионална подкрепа и супервизия. Работата под супервизия е международен професионален стандарт, който се спазва стриктно. Необходимо е специалистите да получават редовни индивидуални и групови супервизии веднъж месечно.

Супервизията и методическата подкрепа на екипа в консултативния център имат следните цели:

- разширяване и повишаване на професионалната компетентност;
- обсъждане на трудни работни ситуации;

- осигуряване и подобряване на качеството на работа;
- поощряване на комуникацията и на съвместната работа;
- ориентиране на професионалните действия към целите и към по-голяма степен на удовлетвореност.

Супервизията и методическата помощ предоставят възможност на специалистите да изразят тревогите и емоциите си за извършителите на домашно насилие или работния процес. Те подпомагат специалистите да бъдат мотивирани и отдадени, което осигурява добро качество на услугата.

Екипната супервизия и методическата помощ се провеждат от специалисти с дългогодишен опит.

Екипът от специалисти получава редовно супервизия най-малко 12 часа супервизия годишно.

Методическата помощ и подкрепа спомага за успешното разрешаване на комплицираните случаи, постъпили в консултативния център.

ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Чрез специализираната програма за извършители се прави текущи оценки на процеса и резултатите от работата с тях.

Методология за събиране на данни

Специализираната програма за извършители събира данни за процента на препращане, отпадане и завършване; вариации в придържането към възприетия модел на работа; сътрудничество между програма за извършител и услугите за пострадалото лице; сътрудничество с други институции.

Резултатите се фокусират върху (но не се ограничават до): намаляване/прекратяване на насилственото поведение (във всички неговите форми, включително, но не само физическо насилие, сексуално насилие, принудителен контрол), безопасност и качество на живот на (бившите) партньори и техните деца, мотивация на извършителите, убеждения на извършителите, свързани с насилието, лични обяснения на причините за насилието и отчужденото родителство.

Методологията за събиране на данни позволява сравнение преди и след това. Когато е възможно, данните са събрани на няколко интервала по време на работата, което позволява сравнение между гледната точка на пострадалите лица и на извършителите.

Чрез специализираната програма за извършители се извършва анализ на данни за процеса и резултатите от работата и се отчитат резултати, които включват констатации, изводи и препоръки.

Специализираната програма е без срок и не е обвързана със срока на действие на съдебната заповед.

За начало на участие в Специализирана програма се приема датата на регистриране на потребителя и подписване на договор (Първи разговор с извършител).

След успешно завършване на Специализираната програма, за всеки участник се изготвя доклад с постигнатите резултати, който своевременно се публикува в Националната информационна система.

Документирането на работата с извършители на домашно насилие е основа за гарантиране на качеството ѝ за анализиране на процесите; за оценка на риска; за планиране на безопасността и за измерване на резултатите. То спомага за осигуряване на добра отчетност и прозрачност. Анализът на документираната информация, която е събрана през началния етап и по време на работния процес спомага за определяне на рисковете от по-нататъшно насилие и за подкрепата на жертвите чрез планиране на безопасността.

С измерването на резултатите се цели да се извърши контрол на постигането на целите на специализираната програма (основно намаляване на насилието и увеличаване на сигурността на жертвите). Документирането на поведението на извършителя и на неговото отношение по време на различните етапи на Специализираната програма (начален етап, етап на интензивна работа, заключителен етап и етап на проследяване след приключване на специализираната програма) и неговото сравнение спомагат за идентифициране и доказване на промените в поведението и отношението му след приключване. Документирането улеснява подобряването на работата на Специализираната програма чрез откриване на недостатъците или на трудностите и служи като основа за развитие и подобрене на Специализираната програма.

Резултатите от Специализираната програма за извършители води до:

1. Намален брой случаи на домашно насилие: Чрез проследяване на броя на докладваните инциденти на домашно насилие, Консултативният център може да оцени ефективността на програмата при намаляване на проявите на насилие.

2. Подобрена емоционална регулация: Чрез оценяване на промените в поведението и емоциите на извършителите, Консултативният център може да оцени ефективността на програмата при подпомагането им да развият по-добри умения за емоционална регулация.

3. Подобрени междуличностни отношения: Чрез оценяване на промените в отношенията на извършителите с техните партньори и членове на семейството, Консултативният център може да оцени ефективността на програмата при подпомагането им да подобрят семейната среда.

4. Повишена осведоменост и ангажираност: Специализираните програми могат да повишат осведомеността относно домашното насилие и да насърчат общността да се включи в усилията за предотвратяване и защита от домашно насилие. Това може да доведе до по-широка подкрепа за жертвите и по-силни усилия за справяне с домашното насилие в обслужваната област.

5. Устойчивост на инициативата: Чрез създаването на силен консултативен център, инициативата може да стане устойчива във времето. Извършителите на домашно

насилие ще продължат да имат достъп до необходимите услуги и подкрепа, дори след като приключи участие в Специализираната програма.

6. Подобрени междуинституционални отношения: Консултативният център може да помогне за изграждането на по-добри отношения между различните институции, участващи в борбата с домашното насилие, като органи на МВР, прокуратура, съд, дирекции "Социално подпомагане" и неправителствени организации. Подобрените отношения могат да доведат до по-добра координация и сътрудничество, което е от решаващо значение за ефективната превенция и защита от домашно насилие.

Критерии за оценка в края на програмата

Прави се оценка на всеки участник в програмата за всеки раздел от въпросника по скала от 0 до 5.

5 = пълно активно участие

4 = активно участие

3 = средно участие

2 = слабо участие

1 = твърде слабо участие

0 = не знам, не разполагам с достатъчно данни, не съм сигурен.

След приключване на цикъла от занятия се попълва анкетата:

Анкета

.....

(Име и фамилия на участника в програмата)

Водещ група

Дата

- Посещение: Идва навреме на групови сесии, говори с останалите членове на групата. Предупреждава, ако отсъства и обяснява причините за това.
- Отхвърля насилието: Престава да упражнява насилие по отношение на партньора, децата и други лица. Не ги заплашва, унижава и манипулира.
- Трезвеност–Не използва изменящи съзнанието вещества. Взема участие в програма за лечение на алкохолизъм /наркомании/ - по направление на съда.
- Признание: Признава, че прилага физическо и психическо насилие. Поема отговорност за действията си. Разбира, че насилието усложнява проблема.
- Прилагане на нови методи: Съзнателно се старее да избегне насилието/използва методите „стоп – почивка”, „разговор със самия себе си”, принципите за решаване на конфликти и др. методи/. Изпълнява съветите на водещия.

- Търси помощ– Търси информация за новите възможности да се разговаря за това с останалите членове на групата. Обръща се към тях за помощ.
- Осъзнава процеса: Позволява на другите да се изкажат. Оценя участието на останалите членове от групата. Задава ясни въпроси. Приема критичните забележки на водещия.
- Активно участие: Езика на тялото и невербалното поведение показват внимание и заинтересованост. Поддържа очен контакт и говори с чувство. При обсъждането, се връща към темата на дискусията.
- Откритост: Показва вътрешната си борба, чувства страх и съмнение в себе си. Не

скрива и не избягва трудностите. Не пренебрегва защитните механизми

Такт и внимание: Отнася се с уважение към партньора. Не приема вулгарния език.

Не унижава и обръща внимание на това, че другите постъпват така.

- Отговорност във финансовите въпроси–Съставя си финансов план. Редовно плаща дълговете си, ако има такива.

Оценка:

- След 2 месеца участие в програмата
- След 4 месеца участие в програмата
- След приключване на програмата

Методика за оценка на риска по чл. 15, ал. 4 от Закона за защита от домашното насилие

I. Предмет и цел

Методиката насочва съда в производството за налагане на мерки за защита от домашно насилие как да идентифицира и да извърши оценка на риска, както и да посочи различните фактори, които определят противоправното поведение, като се измерва и степента, в която даден фактор може да бъде причина за повторно извършване на домашно насилие.

Методиката има за **цел** да посочи различните фактори, които определят противоправното поведение, като се измерва и степента, в която даден фактор може да бъде причина за повторно извършване на домашно насилие.

Когато се разглеждат случаи на домашно насилие, оценката на риска има за цел да идентифицира и оцени възможните рискове от последващо насилие, ескалация на насилието или дори смъртоносно насилие, т.е. вероятността дадено насилствено действие да се повтори в бъдеще.

Методиката за оценка на риска е структуриран инструмент, който има за цел да обективира значими характеристики и обстоятелства, свързани с лицето, извършител на домашно насилие.

Методиката за оценка на риска предполага съдът да съобрази факта, че рискът е динамичен и неговата интензивност може бързо да се промени, поради което съдилищата следва служебно да събират и оценяват всяка относима информация, свързана с всички рискови фактори и елементи на случая.

II. Понятия, свързани с прилагането на оценката на риска

Риск – обстоятелство или съвкупност от фактори, които повишават вероятността дадено лице да упражнява домашно насилие спрямо някого. Рисковете не обуславят неизбежно и едностранно отклонението от нормата за поведение, тъй като то се влияе и от други обстоятелства, а повишават вероятността от настъпването му.

Рисков фактор – характеристика (индивидуална; на връзката между извършителя и пострадалото лице; социална или обществена), чието наличие повишава вероятността да бъде извършен акт на домашно насилие или това насилие да ескалира, или да доведе до смърт.

Идентификация на риска – процес на откриване, разпознаване и описание на риска, чрез:

- идентифициране на източници на риска, на събития, на причините за тях и техните потенциални последствия;

- използване на фактически данни, препоръки на експерти, като се вземат предвид потребностите на заинтересованите лица.

Анализ на риска – процес на разбиране на даден риск и определяне нивото на риска. Той предоставя основа за вземане на решения при определяне на мерките за защита.

Критерии за риска – условия, по отношение на които се преценява значимостта на риска.

Източник на риск – всеки елемент, който сам или заедно с други представлява присъщ потенциал за пораждаване на риск.

Въздействие върху риска – процес, предназначен да промени даден риск, чрез мерки за отстраняване на източника на риска.

Оценка на риска – процес на разпознаване и определяне на нивото на риска в конкретна ситуация чрез систематичен подход за изследване на редица рискови фактори, които могат да бъдат подпомогнати, чрез ползване на средство за оценка на риска – контролни листове.

Оценката на риска дава моментна картина на ситуацията, в която се намира пострадалия и е предпоставка за определяне на най-подходящите мерки за защита.

Оценката на риска е разпознаване на рисковите фактори, защита на пострадалите от ескалация и превенция на насилието.

Отчитането на нивата на риска подпомага съда при определяне на подходяща мярка за защита.

Ниво на риска – вероятността за бъдещо насилие, ескалация на насилието и/или причиняване на смърт на пострадалото лице. Нивата на риск са високо, средно и ниско.

Високо ниво на риск – налице са идентифицирани рисков/и фактор/и, които са индикации за наличие на висока вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице със сериозни последици, независимо от промяна на обстоятелствата по всяко време. Пострадалото лице няма или има ограничени ресурси да се справи с насилието.

Средно ниво на риск – налице са идентифицирани рисков/и фактор/и, които са индикации за наличие на вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице (напр. данни за повтарящо се насилие и агресивен профил на извършителя). Извършителят има потенциал да извърши физическо и/или психическо насилие при промяна на обстоятелствата (напр. спиране на предписана медикаментозна терапия, загуба на работа или загуба на жилище, прекъсване на връзката/напускане на общо обитаваното жилище, злоупотреба с психо-активни вещества, достъп до оръжие). Пострадалото лице има активни и относително сигурни ресурси за справяне с насилието.

Ниско ниво на риск – не са налице идентифициран/и рисков/и фактор/и, които да сочат вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице. Налични са данни за лека

форма на насилие, което може да бъде на вербално или емоционално ниво. Пострадалото лице има ресурси да се справи с насилието.

III. Рискови фактори

Представени са фактори, които влияят на риска. Факторите на риска взаимно се усилват, когато количествено се натрупват, продължителни са по въздействие или някои са с изразена интензивност.

Дефинирането и разпознаването на рисковите фактори позволяват на съда да разбере кои са обстоятелствата, при които е извършено домашно насилие и дали дадено пострадало лице е изложено на риск от насилие, продължаващо насилие или насилие с летален изход.

Средство за разпознаване на рисковите фактори и извършване на оценка на риска са приложеният контролен списък, съдържащ конкретни въпроси, свързани с пострадалото лице, извършителя и тяхната връзка, както и социални и обществени характеристики, чието наличие представлява рисков фактор.

При оценка на риска следва да се има предвид, че липсата на рискови фактори не изключва напълно риска от възникване или ескалиране на домашното насилие, но го намалява значително.

Някои от рисковите фактори са статични, т.е. не се променят във времето (например, наличие на предишни случаи на домашно насилие) други са динамични, т.е. променят се във времето (например, злоупотреба с алкохол или упойващи вещества, безработица и др.). Налице са и фактори, свързани с уязвимостта на пострадалото лице в контекста на неговата личност и положението му в конкретна социална среда.

Съществуват взаимовръзки при факторите свързани с насилието над деца в семейна среда:

- насилието над жени и насилието над деца имат много общи рискови фактори;
- социалните норми често подкрепят насилието над жени и насилието над деца и обезкуражават търсенето на помощ;
- малтретирането на деца и насилието от страна на интимния партньора често се срещат едновременно в едно и също домакинство;
- както насилието над жени, така и насилието над деца имат трансгенерационни последици;
- много от формите на насилието над жени и насилието над деца имат общи и утежняващи се последици през целия живот;
- насилието над жени и насилието над деца се припокриват по време на юношеството - период на повишена уязвимост към определени видове насилие.

При оценката на риска съда може да се позове на следните рискови фактори:

1. Предходно домашно насилие - в проучванията на рисковите фактори за домашно насилие най-честият рисков фактор е предходно домашно насилие.

2. Жестокост и честота на актовете на насилие – увеличаването на честотата на насилствените актове (например, в началото на връзката един акт, преди две години - насилие няколко пъти в годината, а към настоящия момент - всяка седмица). Увеличаването на жестокостта е един от най-важните фактори за потенциално сериозно нараняване или смърт на пострадалото лице.

3. Закани за убийство, за нанасяне на телесна повреда или принуда/изнудване - практиката ясно показва, че жестоките форми на насилие, опити за убийство и убийство често е предхождано от закани.

4. Душене и даване - душенето и даването са изключително опасни форми на насилие. Изследванията на убитите жени в следствие на домашно насилие показват, че поне половината от тях са били подложени на душене в годината преди смъртта им.

5. Закани с оръжие - използването на оръжие или закани за употреба на оръжие са сериозен рисков фактор за тежко насилие и възможен летален край на пострадалото лице. Необходимо е да се имат предвид всички видове оръжия - огнестрелни, ножове и опасни предмети (например брадва, резачка, счупена стъклена бутилка и.т.н), които извършителят е използвал при инциденти.

6. Нарушаване на заповеди за защита - нарушенията на заповеди за защита, издадени от съда по реда на ЗЗДН са предпоставка за сериозен риск от насилие.

7. Насилие по време на бременност - докладваните случаи сочат, че около 30% от домашното насилие започва по време на бременност. Насилието по време на бременност е сериозен индикатор за риск от жестоко или смъртоносно насилие. Рискът от повтарящо се насилие при инциденти при бременните жени се счита за по-висок.

8. Сексуалното насилие - сексуално насилваните жени могат да бъдат подложени на по-сериозно нараняване с по-голяма вероятност. Например след като е пребита физически може да бъде осъществен сексуален насилствен акт. Така осъщественият акт не е желание за интимност, а форма на садизъм и перверзия, свързана с жестокост. Трудността в установяването на този фактор е в притесненията на пострадалото лице да споделя и пише за лични (интимни) инциденти.

9. Инстинкт за самосъхранение на пострадалото лице и страх за собствения живот и този на близки - съществува изключително силна корелация между оценката на пострадалото лице за риск от реално насилие и риск за живота му и действителните прояви на извършителя. Това е така, защото пострадалото лице познава в детайли действията на извършителя, неговото поведение по време на осъществяване на

насилието, дали той е под афект, дали се контролира. Пострадалото лице най-добре знае какви форми на насилие може да осъществи извършителят и способен ли е на крайности. Ето защо повечето от пострадалите при жестоко насилие и сериозен риск и заплаха може да са отразили в молбата си дали извършителят може да осъществи убийство. Пострадалите най-добре знаят отговора. Сериозен проблем обаче са пострадалите лица от хронично, систематично насилие, които омаловажават и подценяват насилието над тях. Те се намират отвъд инстинкта за самосъхранение.

10. Контролиращо поведение и изолация - контролиращото поведение се счита за значим рисков фактор за бъдещо повторно или дори смъртоносно насилие. Изолацията на пострадалото лице е метод на откъсването ѝ от всички, които могат да му помогнат. Изолацията може да приеме и изключително жестоки форми на насилие - лишаване от свобода, заключване в дома, на терасата през зимата, завързване и т.н.

11. Следене¹ (дебнене) - Следенето се отнася към едно от най-тежките фактори за продължаващо насилие с изключително висок риск за живота на пострадалото лице и смъртоносен изход – убийство или опит за убийство. Дебненето и преследването е свързано главно с профила на извършителя /личностово разстройство или социопатна личност/, който като цяло не може да понесе раздяла и смята, че само смъртта може да го раздели с определеното лице (фиксиран в пострадалото лице).

12. Собственическо чувство, прекомерна ревност и други опасни нагласи на извършителя спрямо пострадалото лице - прекомерната ревност и чувство за собственост над друг човек се свързва също с възможността за жестоко насилие. Чувството за притежание на извършителя спрямо пострадалото лице може да е свързано с дълбока патриархалност, форми на радикален ислямизъм или крайни форми, като убийство на честта (свързано с неподчинение на жената при бежанци от Афганистан, Сирия, Иран и други арабски държави).

13. Раздяла - раздялата е всепризнат съществен рисков фактор за нараняване или убийство на човек.

14. Безработица и финансови затруднения - безработицата и резките промени във финансовото състояние на извършителя са сред важните рискови фактори за нараняване или опити за посегателство над живота на пострадалото лице. Този фактор е свързан с понятията за ролята на мъжа и полово обусловените роли на жените и мъжете.

15. Употреба на алкохол или наркотици - употребата на алкохол или наркотици, или и двете, не е оправдание или причина за домашно насилие. Употребата им обаче при инциденти на насилие е свързана с повишен риск от жестоко насилие, тъй

¹ В чл. 144а, ал. 2 НК се съдържа легално определение на понятието „следене“ - всяко поведение със заплашителен характер срещу конкретно лице, което може да се изразява в преследване на другото лице, показване на другото лице, че е наблюдавано, навлизане в нежелана комуникация с него чрез всички възможни средства за комуникация.

като извършителят губи контрол над съзнателните си задръжки. Системната им употреба води и до деградация на ценностната система на извършителя.

16. Закани за самоубийство и влошено психическо състояние на извършителя - психическите проблеми на извършителя, включително психози, депресия и др. се свързват с увеличен риск от повтарящо се насилие с различни форми на жестокост. Заканите за извършване на самоубийство и влошено психическо състояние на извършителя са сериозни рискови фактори за извършване на убийство и последвано с акт на самоубийство.

17. Насилствено поведение извън дома и присъди - някои извършители на домашно насилие проявяват противообществено поведение и извършват насилие и извън семейната среда. Насилието извън дома показва обща тенденция за упражняване на насилие и може да увеличи риска за пострадалото лице, както и излага на риск близките ѝ, други хора които помагат, включително и практики (социални работници, психолози, лекари, адвокати и др.).

18. Насилие в семейна среда към децата или други членове на семейството - често насилието в рамките на дома ескалира и към други членове на семейството, включително и децата. Участието на децата в насилието може да крие различни, по-разширени модели за насилие. Например децата може да се използват от извършителя за наблюдение и контрол над пострадалото лице или като метод на емоционална манипулация над него. Рискът за децата, които търпят или са свидетели на насилие, често не се приема сериозно.

19. Конфликти във връзка с контактите с дете - за семейства/двойки с деца след раздялата се появява въпросът за личните контакти с детето и често насилието продължава или има риск за пострадалото лице и за децата от повтарящо се насилие.

20. Доведено дете – практиката показва, че доведено за извършителя дете повишава риска за ескалация на насилието и/или убийство.

21. Насилие пред деца - децата на пострадалия са присъствали на случаи на физическо или вербално насилие от страна на извършителя спрямо пострадалия.

22. Неглижиране - проява на небрежно отношение или липса на грижа (физическа, психологическа, емоционална, здравна, образователна) по отношение на общите с пострадалия деца.

23. Принизяване на дете - през последните три месеца извършителят проявявал ли е отношение на незачитане, обиждане, изолиране, омаловажаване, унизяване, осмиване на децата в домакинството в пряк контакт или в интернет пространството и средствата за комуникация.

Изброените фактори са най-честите рискови фактори, които могат да идентифицират домашно насилие. Тяхното познаване и умението да бъдат разпознати е ефективно начало за съда в оценката на риска на пострадалите от домашно насилие.

Към методиката неразделна част е **приложение - Контролен списък на рискови фактори за оценка на риска.**

Контролният списък следва да може да бъде използван и за превантивна и корекционна работа след приключване на съдебния процес. Контролният списък изследва наличието и степента на тежест на показатели във всеки един фактор. Когато рискът липсва или е нисък по отношение на един или повече фактори, това разкрива възможностите и ресурсите, чрез които да се осъществи корекционно-възпитателна работа.

Контролният списък има своите възможности и ограничения:

- *възможности*
 - ✓ идентифицира конкретни факти, доказателства за наличие на риск;
 - ✓ обосновано вземане на решения;
 - ✓ подобрява обективността;

- *ограничения*
 - ✓ невъзможност за пълна изчерпаемост на всички фактори;
 - ✓ субективност, в зависимост от опита на попълващия.

Съдът преценява, въз основа на събраните по делото доказателства, кои рискови фактори по конкретния спор са налични в отношенията между пострадалото лице и ответната страна. С оглед спецификите на делото съдът може да приеме като налични и рискови фактори, които не са включени в контролния списък, респективно да им придаде тежест по своя преценка.

Резултатите от контролния списък не представляват трайна и окончателна оценка на риска. Същите са само индикатор за моментната оценка на риска. Съдът налага мерки за защита въз основа на автономна и цялостна преценка, с оглед спецификите на делото, при отчитане и на оценките на риска по чл. 13, ал. 2, т. 1 ЗЗДН.

При необходимост от допълнително изследване на тежестта и значението на конкретен фактор съдът възлага оценката на риска на екип от специалисти, при възможност - мултидисциплинарен.

При данни в сезиращата молба по ЗЗДН за наличие на рискови фактори, които водят до извод за висок или среден риск от насилие (с оглед спецификите на делото), както и при всяко положение на делото, съгласно чл. 19 ЗЗДН, съдът извършва преценка за необходимостта от издаване на заповед за незабавна защита.

Контролен списък
на рискови фактори за оценка на риска на съда
по чл. 15, ал. 4 от ЗЗДН

Този контролен списък има за цел да идентифицира и оцени възможните рискове от повторяемост на бъдещо насилие, ескалация на насилието или дори смъртоносно насилие.

Оценката на риска дава картина на ситуацията, в която се намира пострадалият и е предпоставка за налагане на най-подходящите мерки за защита.

Номер на дело:		Година:		Съд:	
Дата на изготвяне на оценката:					
Пострадало лице:					
Отвeтник:					

№ по ред	Въпрос	отговор		точки
		да	не	
1.	Извършителят заплашвал ли е пострадалия с пистолет, нож, предмет или вещество, което може да се използва като оръжие?	6	0	
2.	През последните три месеца извършителят заплашвал ли е да убие пострадалия или децата им?	5	0	
3.	Извършителят опитвал ли се е да души или дави пострадалия?	4	0	
4.	Извършителят принуждавал ли е пострадалия към сексуален контакт против волята му?	3	0	
5.	Извършителят притежава ли огнестрелно оръжие?	3	0	
6.	Насилието от страна на извършителя увеличило ли се е като честота през последните шест месеца?	2	0	
7.	Насилието от страна на извършителя увеличило ли се е като интензивност през последните шест месеца?	2	0	
8.	Извършителят пречи ли на пострадалия да контактува със семейството, приятелите, съседите, или колегите си?	2	0	
9.	През последните три месеца, случвало ли се е извършителят да отнеме парите, които пострадалият печели?	2	0	
10.	Извършителят тормози ли пострадалия чрез непрестанни обаждания или заплашителни съобщения?	2	0	
11.	Извършителят проявявал ли е насилие по време на бременност на пострадалата?	2	0	
12.	Пострадалият и извършителят разделяли ли са се през последните шест месеца?	2	0	

13.	Извършителят трайно безработен ли е?	2	0	
14.	Извършителят злоупотребява ли често с алкохол?	2	0	
15.	Извършителят употребява ли наркотици?	2	0	
16.	Пострадалият има ли деца, които не са от извършителя и живеят в домакинството?	1	0	
17.	Извършителят следи ли електронната комуникация на пострадалия или него лично?	1	0	
18.	Пострадалият страхува ли се, че извършителят може да го нападне, малтретира или удари?	1	0	
19.	Пострадалият смята ли, че извършителят може да убие него или децата му?	1	0	
20.	Случвало ли се е извършителят да заплашва пострадалия, че ще се самоубие, ако го изостави?	1	0	
21.	Извършителят преживява ли сериозна житейска криза?	1	0	
22.	Извършителят страда ли от психично заболяване?	1	0	
23.	Знае ли пострадалият за случай, в който извършителят е нарушил съдебна заповед/забрана?	1	0	
24.	Случвало ли се е извършителят да нарани или да убие домашен любимец?	1	0	
25.	Ако пострадалият и извършителя има деца, извършителят заплашвал ли е, че ще нарани или убие децата?	1	0	
Общ брой на отговорите с „ДА“:				
Общ брой точки:				

* Отбележете „ДА“ или „НЕ“ за всяко едно от следните твърдения, което е относимо по делото.

** Отговори „ДА“ се оценяват с точките, посочени в графата за съответния въпрос, а отговори „НЕ“ се оценяват с 0 точки

Формуляр за оценка

Инструкция: При оценяването спазвайте следните стъпки	Точки
1. Поставете 6 точки за отговор „ДА“ на въпрос 1.	
2. Поставете 5 точки за отговор „ДА“ на въпрос 2.	
3. Поставете 4 точки за отговор „ДА“ на въпрос 3.	
4. Поставете по 3 точки за всеки отговор „ДА“ на въпроси 4 и 5.	
5. Поставете по 2 точки за всеки отговор „ДА“ на въпроси от 6 до 15.	
6. Поставете по 1 точка за всеки отговор „ДА“ на въпроси от 16 до 25.	
7. Сумирайте общия сбор с приписаните тегла на въпросите	
* Отговори „Не“ се оценяват с 0 точки	

Общ сбор	Степен на риска	Обяснение
от 0 до 10 точки	нисък риск	<p>Не са идентифицирани рискови фактори, които да сочат вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице.</p> <p>Налични са данни за лека форма на насилие, което може да бъде на вербално или емоционално ниво.</p> <p>Пострадалото лице има ресурси да се справи с насилието.</p>
от 10 до 23 точки	среден риск	<p>Налице са идентифицирани рискови фактори, които са индикации за наличие на вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице (напр. данни за повтарящо се насилие и агресивен профил на извършителя).</p> <p>Извършителят има потенциал да извърши физическо насилие при промяна на обстоятелствата (напр. да спре предписана медикаментозна терапия, загуба на работа или жилище, прекъсване на връзката/напускане на общо обитаваното жилище, злоупотреба с алкохол и/или упойващи вещества, достъп до оръжие).</p> <p>Пострадалото лице има активни и относително сигурни ресурси за справяне с насилието.</p>
	висок риск	<p>Налице са идентифицирани рискови фактори, които са индикации за наличие на висока вероятност за бъдещо насилие над пострадалото лице със сериозни</p>

от 23 до 51 точки		<p>последници (вкл. заплаха за живота на пострадалото лице), независимо от промяна на обстоятелствата (по всяко време).</p> <p>Пострадалото лице няма ресурси или има ограничени такива да се справи с насилието.</p>
------------------------------	--	---

Бланка за отговори

№ по ред	Въпрос номер	отговор		точки
		да	не	
1.	Извършителят заплашвал ли е пострадалия с пистолет, нож, предмет или вещество, което може да се използва като оръжие?	6	0	
2.	През последните три месеца извършителят заплашвал ли е да убие пострадалия или децата им?	5	0	
3.	Извършителят опитвал ли се е да души или дави пострадалия?	4	0	
4.	Извършителят принуждавал ли е пострадалия към сексуален контакт против волята му?	3	0	
5.	Извършителят притежава ли огнестрелно оръжие?	3	0	
6.	Насилието от страна на извършителя увеличило ли се е като честота през последните шест месеца?	2	0	
7.	Насилието от страна на извършителя увеличило ли се е като интензивност през последните шест месеца?	2	0	
8.	Извършителят пречи ли на пострадалия да контактува със семейството, приятелите, съседите, или колегите си?	2	0	
9.	През последните три месеца, случвало ли се е извършителят да отнеме парите, които пострадалият печели?	2	0	